EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 10.6.2009
KOM(2009) 262 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė piliečių labui

KOMISIJOS KOMUNIKATAS
EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė piliečių labui

Didesnė laisvė saugesnėje aplinkoje

1. ĮVADAS

Piliečiai nori gyventi klestinčioje, taikioje Europos Sąjungoje, kur būtų užtikrintos jų teisės ir apsauga. Jie nori laisvai keliauti ir laikinai arba visam laikui įsikurti kitoje Europos šalyje, kurioje galėtų mokytis, dirbti, sukurti šeimą, įsteigti įmonę arba išeiti į pensiją. Tačiau jiems nerimą kelia pasaulinės krizės ir reiškiniai, gresiantys pastaraisiais metais Europoje vyravusiam stabilumui ir saugumui.

Norint įveikti ekonominius bei politinius sunkumus, su kuriais susiduria pasaulis ir visų pirma Europos Sąjunga, ir spręsti sudėtingus ateities uždavinius, reikalingi pasauliniai, ilgalaikiai sprendimai. Didėjančio pasaulinio judumo sąlygomis Europos piliečiai tikisi, kad šiose jiems labai svarbiose srityse bus imtasi veiksmingų ir atsakingų veiksmų Europos lygmeniu.

Kurti piliečių Europą laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje

Laisvė, saugumas ir teisingumas yra pagrindinės Europos visuomenės vertybės. Be šių vertybių neįmanomas Europos integracijos modelis. Savo piliečių labui ES jau sukūrė bendrąją rinką, ekonominę bei pinigų sąjungą ir pajėgumus spręsti pasaulinio masto politinius bei ekonominius uždavinius. Be to, ji padarė didelę pažangą kurdama laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę; dabar pirmenybė turi būti teikiama tam, kad pagrindinį vaidmenį šiame projekte atliktų jos piliečiai.

Padaryta akivaizdi pažanga

Priėmus Mastrichto sutartį, Europos Sąjungoje pradėtas bendradarbiavimas sprendžiant teisingumo ir vidaus reikalų klausimus, kurie iki tol plėtoti tik vyriausybių lygmeniu. Nuo to meto šiose srityse nepaliaujamai didėjo valstybių narių integracija ir Europos Parlamento bei Teisingumo Teismo įtaka. Tamperės ir Hagos programomis suteiktas svarbus politinis impulsas įtvirtinti šias piliečiams nepaprastai svarbias politikos sritis.

Per pastaruosius dešimt metų pasiekta daug laimėjimų:

– Panaikinus kontrolę prie Šengeno erdvės vidaus sienų, daugiau kaip 400 mln. piliečių iš dvidešimt penkių šalių gali keliauti nuo Iberijos pusiasalio iki Baltijos valstybių ir nuo Graikijos iki Suomijos, netikrinami prie sienų. Įsteigus FRONTEX agentūrą ir jai ėmus operatyviai veikti, nuosekliau valdomos ES išorės sienos.

– Padėti bendrosios imigracijos politikos pamatai. Tai visų pirma teisės normos, kuriomis užtikrinama daugiau teisingumo ir numatomumo teisėtos imigracijos

atžvilgiu, bendra integracijos Europos šalių visuomenėje skatinimo darbotvarkė ir griežtesnė kova su neteisėta imigracija bei prekyba žmonėmis. Pradėtas bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis siekiant suderintai administruoti migracijos klausimus.

– Padėti Europos bendros asmenų, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, prieglobsčio sistemos pamatai, įskaitant operatyviniu atžvilgiu – įsteigtas Prieglobsčio paramos biuras. Sėkmingai vykdant bendrąją vizų politiką, padidėjo skaidrumas ir teisinis tikrumas susijusių asmenų atžvilgiu.

– Skatintas didesnis nacionalinių valdžios institucijų tarpusavio pasitikėjimas. Baudžiamosios teisės srityje ypač pagerėjo keitimasis informacija. Pavyzdžiui, be didesnių sunkumų policija gali gauti informacijos iš kitos valstybės narės, jei ši ją turi.

– Dėl Europos arešto orderio nemenkai sumažėjo nusikaltėlių ekstradicijos našta: vietoj vienerių metų dabar procedūra trunka nuo 11 dienų iki 6 savaičių.

– Įdėta pastangų kovojant su terorizmu ir organizuotu nusikalstamumu, įskaitant elektroninius nusikaltimus, taip pat užtikrinant ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugą.

– Taip pat padaryta pažanga civilinės ir komercinės teisės srityje. Nuo šiol ES piliečiai gali paprasčiau ir greičiau susigrąžinti skolas tarpvalstybinėse bylose. Nustatytos bendros civilinei atsakomybei ir sutartims taikytinos teisės taisyklės. Pagerinta vaikų apsauga, siekiant užtikrinti, kad jie galėtų palaikyti nuolatinius ryšius su savo tėvais šiems išsiskyrus, ir atgrasyti nuo vaikų grobimo Europos Sąjungoje.

Tačiau tam tikrose srityse pažanga buvo lėtesnė ir ne tokia akivaizdi

Kai kuriose srityse, kaip antai baudžiamojoje ir šeimos teisėje, pažanga buvo palyginti lėta. Šį santykinį lėtumą lėmė tai, kad šių sričių politikai vykdyti reikalingas vienbalsiškumas Taryboje – dėl šios priežasties dažnai diskusijos būdavo ilgos ir nekonstruktyvios arba būdavo priimamos priemonės, kurioms trūkdavo platesnio užmojo.

Kitas sunkus uždavinys – užtikrinti veiksmingą teisės aktų įgyvendinimą. Teisingumo Teismo jurisdikcija spręsti ypač baudžiamosios teisės srities klausimus yra ribota, o Komisija negali pradėti pažeidimo procedūrų. Dėl to valstybėse narėse gerokai vėluojama perkelti ES teisės normas į nacionalinę teisę – šios tampa kiek virtualios.

Nekalbant apie procesinius ir institucinių apribojimus, vis dar reikia įdėti daug pastangų sprendžiant kitus klausimus. Šiandien, nagrinėjant civilines ir komercines bylas, tebetaikomos tarpinės procedūros, kurios kliudo teismo sprendimams, pavyzdžiui, dėl ginčijamų skolų, laisvai judėti Europoje. Piliečiai ir įmonės nėra pakankamai apsaugoti nuo konfliktų su trečiosiose valstybėse įsikūrusiomis bylos šalimis. Vis dar yra kliūčių piliečių civilinės būklės aktams pripažinti už nacionalinių sienų ribų. Valstybėse narėse netinkamai įgyvendinama Laisvo asmenų judėjimo direktyva. Baudžiamosios teisenos srityje tebėra asmenų apsaugos teismo procesuose skirtumų. Minėtu laikotarpiu nebuvo priimtos minimalios baudžiamojo proceso garantijos. Be to, nacionalinės valdžios institucijos ne itin veiksmingai keičiasi informacija apie nusikaltusius asmenis. Operatyviniu atžvilgiu policija susiduria su daugybe kliūčių, veikdama už nacionalinių sienų ribų.

Ateities uždaviniai

Siekiama kuo geriau pasitarnauti piliečiams. Didėjanti Europos Sąjungos, sudarytos iš 27 ar daugiau valstybių narių, įvairovė turi atsispindėti teisingumo, laisvės ir saugumo sričių valdymo būduose. Dabar teisę laisvai judėti ir viešėti Europos Sąjungoje turi 500 mln. asmenų. Todėl daugėja tarpvalstybinio pobūdžio asmeninių ir komercinių situacijų. Be to, gerokai išaugo migracijos srautų, ypač prie ES pietinės sienos, spaudimas.

Toliau pateikiami pavyzdžiai liudija, kiek daug sunkių uždavinių laukia ateityje:

– Šiandien daugiau kaip 8 mln. europiečių naudojasi teise gyventi pasirinktoje valstybėje narėje, ir ši tendencija ateityje tik stiprės. Tačiau, naudodamiesi šia teise, labiausiai simbolizuojančia ES pilietybę, piliečiai vis dar susiduria su daugybe kliūčių.

– Civilinės teisenos klausimai taps svarbesni. Jau dabar 1 iš 10 ES paveldėjimo bylų yra tarptautinio pobūdžio.

– Elektroniniai nusikaltimai įvykdomi nepaisant sienų, jų skaičius nuolat auga. 2008 m. nustatyta 1 500 komercinių ir nekomercinių vaikų pornografijos svetainių.

– Terorizmas tebekelia pavojų Europos Sąjungai. 2007 m. vienuolikoje ES valstybių narių įvyko apie 600 teroristinių išpuolių (nepavykusių, sužlugdytų arba įvykdytų).

– Į ES teritoriją galima patekti per 1 636 punktus, 2006 m. ES sienos kirstos maždaug 900 mln. kartų. Atvirame pasaulyje, kur vis didėja asmenų judumas, užtikrinti veiksmingą ES išorės sienų valdymą yra nemenkas uždavinys.

– 2006 m. Europos Sąjungoje užregistruota 18,5 mln. trečiųjų šalių piliečių, t. y. beveik 3,8 % bendro gyventojų skaičiaus. Migracijos srautų spaudimas gali didėti. Taip yra dėl demografinio augimo ir skurdo tam tikrose kilmės šalyse ir dėl Europos gyventojų senėjimo. 2008–2060 m. darbingo amžiaus asmenų turėtų sumažėti 15 %, t. y. beveik 50 mln. asmenų.

– Remiantis apskaičiavimais, Europos Sąjungoje gyvena apie 8 mln. neteisėtų imigrantų, iš kurių nemažai dirba neoficialios ekonomikos sektoriuose. Svarbūs ateities uždaviniai – pažaboti neteisėtos imigracijos traukos veiksnius ir veiksmingiau vykdyti kovos su neteisėta migracija politiką.

– Nepaisant bendros prieglobsčio sistemos sukūrimo, valstybės narės turi siekti didesnio prieglobsčio prašymų nagrinėjimo vienodumo, nes šiuo metu prieglobsčio suteikimo lygmuo labai svyruoja. 2007 m. apsaugos (pabėgėlio arba papildomos apsaugos) statusas suteiktas 25 % pirmosios instancijos sprendimų. Po šiuo vidurkiu slypi dideli skirtumai: vienos valstybės narės apsaugą suteikia tik retais atvejais, o kitose suteikimo lygmuo – apie 50 %.

Naujoji daugiametė programa

ES turi priimti naują daugiametę programą, kurioje, atsižvelgus į padarytą pažangą ir padarius išvadas dėl dabartinių trūkumų, būtų drąsiai žvelgiama į ateitį. Kad būtų galima spręsti ateities

uždavinius ir kad laisvės, saugumo bei teisingumo erdvės teikiami privalumai taptų piliečiams konkretesni, šioje naujojoje programoje turės būti nustatyti ateinančių penkerių metų prioritetai.

Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės kūrimas neįsivaizduojamas be stiprios išorės dimensijos, atitinkančios ES išorės politiką ir turinčios prisidėti prie mūsų vertybių propagavimo laikantis tarptautinių įsipareigojimų dėl žmogaus teisių. Nė vieno šios erdvės tikslo nebus įmanoma pasiekti, jei nebus veiksmingai įgyvendinamos reikiamos išorės politikos priemonės. ES didina savo išorės politikos veiksmingumą, bendradarbiaudama su trečiosiomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis teisingumo ir vidaus reikalų srityse.

Politiniai prioritetai

Pagrindinė naujosios programos tema bus **kurti piliečių Europą**. Visuose būsimuose veiksmuose svarbiausias bus pilietis ir reikės atsižvelgti į šiuos pagrindinius prioritetus:

1. ***Puoselėti piliečių teises. Teisių Europa***: laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė visų pirma turi būti bendra pagrindinių teisių apsaugos erdvė, kurioje pagarba asmeniui bei žmogaus orumui ir Pagrindinių teisių chartijoje įteisintų kitų teisių užtikrinimas yra esminės vertybės. Antai reikia apsaugoti šių teisių įgyvendinimą ir piliečio privatumą už nacionalinių sienų ribų, pavyzdžiui, užtikrinant jo asmens duomenų apsaugą; atsižvelgti į ypatingus pažeidžiamiausių asmenų poreikius; užtikrinti, kad pilietis galėtų visiškai įgyvendinti savo konkrečias teises, įskaitant trečiosiose šalyse.

2. ***Palengvinti piliečių gyvenimo sąlygas. Teisingumo Europa*:** siekiant įveikti dabartinį susiskaldymą, reikia toliau kurti Europos teisingumo erdvę. Pirmiausia reikia sukurti mechanizmus, kurie palengvintų asmenų teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą ir taip suteiktų jiems galimybę įgyvendinti savo teises visoje Europos Sąjungoje. Kalbant apie sutartinius ir komercinius aspektus, tai suteiks ūkio subjektams priemones tinkamai išnaudoti vidaus rinkos galimybes. Taip pat reikės pagerinti teisės specialistų bendradarbiavimą ir sutelkti priemones, kad būtų pašalintos teisinių aktų pripažinimo kitose valstybėse narėse kliūtys.

3. ***Apsaugoti piliečius. Saugi Europa*:** reikėtų parengti vidaus saugumo strategiją, kurios tikslas – dar labiau padidinti saugumą Europos Sąjungoje ir taip apsaugoti Europos piliečių gyvybę bei neliečiamybę. Veiksmų strategija bus susijusi su bendradarbiavimo policijos bei baudžiamosios teisenos srityje stiprinimu ir didesne patekimo į Europos teritoriją kontrole.

4. ***Piliečių labui skatinti integraciją į visuomenę. Solidari Europa*:** ateinančiais metais vienas svarbių prioritetų bus įtvirtinti ir realiai įgyvendinti imigracijos bei prieglobsčio politiką, kuria užtikrinamas valstybių narių tarpusavio solidarumas ir bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis. Teisėtiems imigrantams reikės suteikti aiškų bendrą statusą. Reikės sustiprinti ryšį tarp imigracijos ir Europos darbo rinkos poreikių, taip pat tikslinę integracijos ir švietimo politiką. Reikės pagerinti priimtų kovos su neteisėta imigracija priemonių įgyvendinimą. Suderinamumas su ES išorės veiksmais yra nepaprastai svarbus šių sričių politikos valdymui. ES taip pat turės patvirtinti, kad tebesilaiko humanitarinės pagalbos teikimo tradicijos, teikdama apsaugą tiems, kuriems jos reikia.

Priemonės

Kad būsima daugiametė programa būtų įgyvendinama sėkmingai, reikia laikytis tam tikro **metodo**. Šis metodas bus grindžiamas penkiomis pagrindinėmis kryptimis:

(i) Palaipsniui įgijusios brandumo, teisingumo ir vidaus reikalų srityse vykdomos politikos sritys remia viena kitą ir tampa tarpusavyje nuoseklesnės. Ateinančiais metais jos turi **suderintai integruotis į kitas ES politikos sritis**.

(ii) Siekiant sumažinti nemenką Europos lygmeniu priimamų teisės normų bei politikos atotrūkį nuo jų **įgyvendinimo nacionaliniu lygmeniu**, daugiau dėmesio reikėtų skirti jų įgyvendinimui nacionaliniu lygmeniu. Siekiant įgyvendinti teisės nuostatas, reikia ne tik jas perkelti į nacionalinę teisę, bet ir imtis konkrečių pagalbinių priemonių (pvz., sustiprinti specialistų bendradarbiavimo tinklus).

(iii) Vienas iš prioritetų turi likti **Europos teisės aktų kokybės gerinimas**. ES daugiausia turi veikti ten, kur gali tinkamai spręsti piliečių problemas. Reikia atsižvelgti į galimą pasiūlymų poveikį piliečiams, jų pagrindinėms teisėms, ekonomikai ir aplinkai pačiu jų rengimo metu. Nors *acquis* nėra senas, jį sudarančių teisės aktų yra daug, be to, dėl vienas po kito įvykusių šios srities institucinių pokyčių padidėjo jų sudėtingumas. Teisės aktų sudėtingumas veikiausiai yra viena iš priežasčių, lėmusių jų taikymo problemas.

(iv) Piliečiai laukia ES veiksmų rezultatų. Pirmenybė turi būti teikiama priimtų priemonių ir įsteigtų agentūrų **vertinimo panaudojimui gerinti**.

(v) Reikia užtikrinti, kad, nustatant politinius prioritetus, būtų skiriama pakankamai **finansinių išteklių** jiems įgyvendinti ir akivaizdžiai pasitarnauti. Būsimos biudžetinės priemonės turės atitikti politinį naujos daugiametės programos užmojį ir remtis dabartinių priemonių veiksmingumo vertinimu.

2. PUOSELĖTI PILIEČIŲ TEISES. TEISIŲ EUROPA

Chartijoje išreikšta pagarba asmeniui ir žmogaus orumui yra esminė laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės vertybė. Šioje vidaus sienų neturinčioje erdvėje piliečiai gali laisvai judėti ir pasinaudoti visomis savo teisėmis.

Ypač išvystyta ES teisinės santvarkos pagrindinių teisių apsaugos sistema. Pavyzdžiui, ir Europos Sąjunga, ir valstybės narės gali remtis Pagrindinių teisių agentūros ekspertų išvadomis. Ši apsaugos sistema pasipildys, **Europos Sąjungai prisijungus prie Europos žmogaus teisių konvencijos** – tai bus **stiprus politinis simbolis**. Tai paskatins tęsti Europos Bendrijų Teisingumo Teismo ir Europos žmogaus teisių teismo praktikų derinimą.

ES yra bendrų vertybių erdvė. Šios vertybės nesuderinamos su totalitarinių režimų nusikaltimais. Siekiant susitaikymo, nusikaltimai žmonijai turi būti bendrai atmenami visų. Šiuo atžvilgiu ES turi atlikti pagalbininko vaidmenį, atsižvelgdama į kiekvienoje valstybėje galiojančią tvarką.

Šiomis vertybėmis grindžiama Europos pilietybė, o jų laikymasis yra vienas svarbiausių stojimo į ES kriterijų. Europos pilietybė papildo nacionalinę pilietybę. Ji suteikia Europos

piliečiams konkrečias teises ir prievoles, kurios turi būti įgyvendinamos konkrečiai ir veiksmingai.

2.1. Visiškas laisvo judėjimo teisės įgyvendinimas

Turėdami ES pilietybę, piliečiai gali laisvai judėti Europos Sąjungoje. Tačiau, nusprendę gyventi kitoje nei jų pilietybės valstybėje narėje arba į ją keliauti, piliečiai susiduria su tam tikromis kliūtimis. Kadangi pirmenybė teikiama veiksmingam Laisvo piliečių judėjimo direktyvos taikymui, Komisija ketina sustiprinti šią direktyvą įgyvendinti padedančią politiką, užtikrindama, kad valstybės narės tinkamai perkeltų į nacionalinę teisę ir taikytų galiojančias taisykles. Judėjimo laisvė reiškia, kad ja besinaudojantys asmenys turi ir prievolių. Komisija apsvarstys, kaip padėti valstybių narių valdžios institucijoms veiksmingai kovoti su piktnaudžiavimu šiuo pagrindiniu ES principu. Ji paskelbs gaires, kuriose paaiškins šioje srityje vykdomą politiką.

Be to, reikia padėti piliečiams, kurie, įgyvendindami laisvo judėjimo teisę, susiduria su tam tikrais administraciniais arba teisiniais formalumais. Štai kodėl turi būti sukurta sistema, kuri padėtų jiems lengvai ir be papildomų išlaidų naudotis pagrindiniais civilinės būklės aktais. Ši sistema turės padėti įveikti galimas kalbines kliūtis ir užtikrinti šių dokumentų autentiškumą. Ateityje reikės nuodugniau išnagrinėti civilinės būklės aktų poveikio tarpusavio pripažinimą.

2.2. Gyventi kartu erdvėje, kurioje gerbiama įvairovė ir apsaugomi pažeidžiamiausi asmenys

Įvairovė yra Europos Sąjungos vertybė – ES turi užtikrinti saugią aplinką, kurioje gerbiami skirtumai ir apsaugomi pažeidžiamiausi asmenys.

Reikia toliau ryžtingai kovoti su įvairių rūšių **diskriminacija, rasizmu, antisemitizmu, ksenofobija ir homofobija**. ES kuo labiau išnaudos visas priimtas priemones, visų pirma finansines programas. Reikės sugriežtinti teisės aktų, įskaitant naująjį rasizmo ir ksenofobijos pamatinį sprendimą, taikymo kontrolę.

Tokios **vaiko teisės**, kokios įtvirtintos Chartijoje ir Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje, kaip antai jo interesų viršumo principas, teisė gyventi, išgyventi ir augti, nediskriminavimas ir pagarba jo pažiūroms, gali būti susijusios su visomis ES politikos sritimis. Į jas reikia nuolat atsižvelgti. Tam reikia apibrėžti veiksmus, kuriais ES gali atnešti papildomos naudos. Ypatingas dėmesys, visų pirma imigracijos politikoje, bus skiriamas itin nesaugiose situacijose atsidūrusiems vaikams (nelydimiems nepilnamečiams, prekybos žmonėmis aukoms).

ES ir valstybės narės turi dėti bendras pastangas, kad pažeidžiamų asmenų grupės ir ypač **romai** visiškai įsilietų į visuomenę, skatindamos jų integraciją į mokymosi sistemą bei darbo rinką ir kovodamos su galimu smurtu jų atžvilgiu. Šiuo tikslu ES sutelks struktūrines lėšas ir sieks, kad būtų tinkamai taikomi galiojantys kovos su galima romų diskriminacija teisės aktai. Ypatingą vaidmenį turės atlikti pilietinė visuomenė.

Apskritai reikia sustiprinti **pažeidžiamiausių asmenų, smurtą patiriančių moterų ir nesavarankiškų asmenų apsaugą, įskaitant jų teisinę apsaugą**. Reikiama finansinė parama bus teikiama pagal *Daphne* programą. ES taip pat laikysis šios krypties savo išorės politikoje.

2.3. Asmens duomenų ir privatumo apsauga

ES turi įveikti sunkumus, kuriuos kelia vis dažnėjantis keitimasis asmens duomenimis, visiškai užtikrindama privatumo apsaugą. Teisė į privatumą ir asmens duomenų apsaugą numatyta Chartijoje.

Reikėtų sukurti išsamią apsaugos sistemą. ES turi užtikrinti, kad būtų imtasi bendrų atnaujintų veiksmų piliečių duomenims apsaugoti Europos Sąjungoje ir santykiuose su trečiosiomis šalimis. Ji taip pat turi numatyti ir reglamentuoti aplinkybes, kuriomis, vykdydamos savo funkcijas, viešosios valdžios institucijos galėtų prireikus tinkamai apriboti šių taisyklių taikymą.

Šiuo metu technologijų raida yra itin sparti. Dėl to kinta asmenų bendravimas su viešosiomis bei privačiomis organizacijomis. Todėl būtina vėl patvirtinti kai kuriuos principus: duomenų tvarkymo tikslas, proporcingumas ir teisėtumas, ribota duomenų saugojimo trukmė, saugumas ir konfidencialumas, asmenų teisės užtikrinimas ir nepriklausomos institucijos atliekama kontrolė.

Dabartiniu teisiniu pagrindu užtikrinama didelė apsauga. Atsižvelgiant į sparčią technologijų raidą ir siekiant, kad šie principai būtų ir toliau taikomi veiksmingai, gali prireikti imtis **papildomų** teisinių arba neteisinių **iniciatyvų**.

Užtikrinti duomenų apsaugos principų laikymąsi taip pat reikės kuriant **naujas** reikiamas **technologijas** ir šiuo tikslu pagerinant viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimą, ypač mokslinių tyrimų srityje. Reikia apsvarstyti **Europos sertifikavimo tvarkos** taikymą privatumo nepažeidžiančioms technologijoms, produktams ir paslaugoms.

Pagaliau, norint užtikrinti veiksmingą apsaugą, reikia gerai išmanyti teises ir riziką (ypač internete). Reikės surengti **informacines akcijas**, skirtas visų pirma pažeidžiamiausiems asmenims.

Apskritai ES turi atlikti vadovaujamą vaidmenį rengiant ir viešinant **tarptautinius** asmens duomenų apsaugos **standartus** ir sudarant reikiamus tarptautinius dvišalius arba daugiašalius aktus. Sudarant būsimus susitarimus, galėtų būti remiamasi su Jungtinėmis Valstijomis atliktais darbais duomenų apsaugos srityje.

2.4. Dalyvauti demokratiniame ES gyvenime

Teisė balsuoti ir būti kandidatu savivaldybių ir Europos Parlamento rinkimuose kitoje nei kilmės valstybėje narėje yra politinė Europos pilietybės išraiška. Tačiau šios teisės įgyvendinimas praktikoje yra nepatenkinamas ir turi būti palengvintas rengiant informavimo apie teises, susijusias su ES pilietybe, akcijas.

Iki 2014 m. Europos Parlamento rinkimų reikėtų apsvarstyti piliečių skatinimo dalyvauti rinkimuose priemones: pirmenybę reikės teikti plataus užmojo požiūriui į rinkimų kampanijas, kuriose didžiausias dėmesys skiriamas tikroms diskusijoms apie Europą. Tokie veiksmai, kaip visų piliečių balsavimo formalumų bei registracijos į rinkimų sąrašus palengvinimas ir balsavimas gegužės 9 d. savaitę, prisidės prie šio požiūrio įgyvendinimo.

Apskritai, remiantis nuolat pagal Sutarties nuostatas[1] rengiamomis ataskaitomis, reikėtų apsvarstyti, kaip papildyti kitoje valstybėje narėje gyvenančių piliečių teises, kad jie aktyviau dalyvautų valstybės narės, kurioje gyvena, demokratiniame gyvenime.

2.5. Būti apsaugotam trečiosiose šalyse

Tik trijose iš 166 trečiųjų šalių atstovaujama visoms 27 valstybėms narėms. 8,7 % Europos piliečių, t. y. 7 mln. asmenų, keliauja į šalį, kur jų valstybei nėra atstovaujama.

Bet kuris trečiojoje šalyje, kur jo paties valstybė narė neturi atstovybės, viešintis ES pilietis turi teisę būti apsaugotas bet kurios kitos valstybės narės diplomatinių ir konsulinių įstaigų tokiomis pat sąlygomis, kokiomis apsaugomi tos valstybės piliečiai. Tačiau ši Sutartyse įteisinta pagrindinė teisė tebėra mažai žinoma ir taikoma. Todėl reikia rengti informavimo apie šią teisę akcijas.

Kad konsulinė apsauga būtų veiksminga, reikia **sustiprinti** galiojantį **veiklos koordinavimo ir bendradarbiavimo pagrindą**: pagrindinės šios reformos kryptys bus remiantis galiojančiomis Bendrijos priemonėmis išaiškinti krizinių situacijų valdymui vadovaujančios valstybės koncepciją, nustatyti bendrus valstybės narės, kuriai neatstovaujama, sąvokos apibrėžimo kriterijus ir užtikrinti repatriacijos išlaidų apmokėjimą. Be to, bus rengiamos krizinių situacijų simuliavimo pratybos.

2.6. Sustiprinti civilinę saugą

Siekiant padėti valstybėms narėms užtikrinti civilinę saugą ir papildyti jų veiksmus šioje srityje, reikia sustiprinti Bendrijos civilinės saugos mechanizmą. Reikia glaudžiau bendradarbiauti atliekant rizikos analizę ir kartu spręsti regioninius klausimus, siekiant apibrėžti bendrus tikslus ir veiksmus. Taip pat reikia sustiprinti ES gebėjimus imtis atsakomųjų veiksmų: tinkamiau organizuoti pagalbos mechanizmus ir užtikrinti įgyvendinamų priemonių sąveiką. Stebėjimo ir informacijos centras (MIC) turi tapti tikru veiklos centru, turinčiu analizės ir planavimo gebėjimus.

3. PALENGVINTI PILIEČIŲ GYVENIMĄ. TEISĖS IR TEISINGUMO EUROPA

Didėjančio asmenų judumo erdvėje pirmiausia reikėtų plėtoti ir puoselėti Europos piliečių teisminę erdvę, pašalinant kliūtis, kurios vis dar jiems trukdo įgyvendinti savo teises. Antai valstybės narės turi be kliūčių pripažinti ir vykdyti viena kitos teismo sprendimus. 27 valstybių narių teisminėms sistemoms turėtų būti sudarytos sąlygos veikti kartu, suderintai, veiksmingai ir paisant nacionalinių teisinių tradicijų.

Tarpusavio pripažinimo principas yra kertinis teisingumo Europos kūrimo akmuo. Reikia ryžtingai įtvirtinti ir įgyvendinti praeityje pasiektus svarbius teisės srities laimėjimus. Tačiau jie nebus konkretūs, jei nepadidės teisės specialistų tarpusavio pasitikėjimas.

Teisminė Europa taip pat negali vystytis be bendrų ES teisės normų. Bendros teisės normos visų pirma reikalingos kovojant su tam tikrų rūšių ypatingai sunkiu tarpvalstybiniu nusikalstamumu arba užtikrinant veiksmingą ES politikos įgyvendinimą.

Be to, Europos teisminė erdvė turi sudaryti asmenims sąlygas įgyvendinti savo teises visoje Europos Sąjungoje, palengvindama teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą. Ji turi suteikti ūkio

[1] EB sutarties 22 straipsnis.

subjektams priemones, reikalingas norint tinkamai išnaudoti vidaus rinkos galimybes, ypač ekonominės krizės metu.

3.1. Tęsti tarpusavio pripažinimo principo įgyvendinimą

Civilinėse bylose priimti teismo sprendimai turi būti vykdomi tiesiogiai, be kitų tarpinių priemonių. Todėl reikės **apskritai panaikinti** priimant teismo sprendimus civilinėse ir komercinėse bylose taikomą ***egzekvatūros*** **procedūrą**, kuri dar pernelyg dažnai reikalinga kitose valstybėse narėse priimtiems teismo sprendimams vykdyti. Tam pirmiausia reikės suderinti šių sričių teisės kolizijos taisykles.

Be to, tarpusavio pripažinimo principas galėtų būti taikomas ir kitiems **dar nereglamentuotiems** ir kasdieniam gyvenimui svarbiems teisiniams **klausimams**, kaip antai paveldėjimui ir testamentams, sutuoktinių turto režimui ir porų išsiskyrimo turtinėms pasekmėms.

Apskritai siekiant palengvinti priimtų priemonių įgyvendinimą, jas reikės įtraukti į teisminio bendradarbiavimo civilinėse bylose kodeksą.

Tarpusavio pripažinimo principas turi būti taikomas visais **baudžiamojo proceso** etapais. Padaryta didelė pažanga siekiant pagerinti paskelbtų nuosprendžių tarpusavio pripažinimą.

Be to, tarpusavio pripažinimo principą reikia taikyti ir **kitų rūšių teismo sprendimams**, kurie, priklausomai nuo valstybių narių, gali būti baudžiamojo arba administracinio pobūdžio. Antai pažeidimo liudytojams arba nuo jo nukentėjusiems asmenims gali būti taikomos ypatingos apsaugos priemonės. Jos turi būti taikomos visose valstybėse narėse. Taip pat valstybės turi vykdyti viena kitos skirtas baudas, kurių baudžiamasis arba administracinis pobūdis priklauso nuo valstybių narių, siekiant padidinti kelių eismo saugumą ir, kalbant abstrakčiau, užtikrinti ES politikos laikymąsi.

ES turi siekti teismo sprendimų dėl **teisių atėmimo** tarpusavio pripažinimo ir šiuo tikslu skatinti valstybes nares nuolat keistis informacija. Reikia nustatyti eilės tvarką, kuria turėtų būti nagrinėjami asmenų saugumui arba ekonomikai galintys turėti įtakos sprendimai dėl teisių atėmimo: draudimas užsiimti tam tikra profesine veikla, vairuotojo teisių atėmimas, teisės administruoti įmonę arba dalyvauti viešuosiuose pirkimuose atėmimas ir kt. Atsižvelgdama į dabartinę ekonominę krizę, ES turi siekti, kad neteisėtas ir tinkamam rinkos veikimui galintis pakenkti elgesys vienoje valstybėje narėje neliktų nenubaustas ir nepasikartotų kitoje valstybėje narėje.

3.2. Padidinti tarpusavio pasitikėjimą

Viena iš tarpusavio pripažinimo principo taikymo pasekmių yra tai, kad nacionaliniu lygmeniu priimti teismo sprendimai daro poveikį kitoms valstybėms narėms, visų pirma jų teisminei sistemai. Kad būtų galima pasinaudoti visais šios pažangos teikiamais privalumais, reikia priimti priemones tarpusavio pasitikėjimui didinti.

Reikia **tinkamiau padėti** specialistams **įgyvendinti priemones**. Reikia labiau sutelkti Eurojusto ir Europos teisminių tinklų civilinėse bei baudžiamosiose bylose veiklą, kad visi specialistai galėtų konkrečiau ir veiksmingiau taikyti Europos teisę. Taip pat reikia teisminėms institucijoms suteikti pagalbinių priemonių, panaudojant elektronines priemones

(pagalbos verčiant teikimas, saugios komunikacijos erdvės sukūrimas, vaizdo konferencijų rengimas ir kt.).

Nors teisingumo Europa kuriama gerbiant nacionalinių sistemų įvairovę, ši įvairovė neturi kelti tarpusavio nesusipratimų. Todėl labai svarbu, kad teisės specialistai kuo dažniau bendrautų. Padedant Europos Sąjungai, įvairūs specialistų tinklai turi sustiprėti, koordinuoti tarpusavyje veiklą ir geriau organizuotis. Reikia pagerinti **Teisingumo forumo** veikimą.

Nepaprastai svarbu reguliariai dėti kuo daugiau pastangų **rengti mokymus** visiems teisinių profesijų atstovams, įskaitant administracinių teismų darbuotojus. Iki daugiametės programos įgyvendinimo pabaigos reikėtų toliau siekti, kad vienas iš naujų teisėjų ir prokurorų mokymosi etapų būtų Europos mokymai; bent pusė ES teisėjų ir prokurorų turėtų išeiti vieną iš Europos mokymų arba nors kartą dalyvauti bendraujant su kita valstybe. Už šią sritį pirmiausia atsako valstybės narės, o ES turi paremti jų pastangas finansiškai. Reikėtų sustiprinti Europos teisėjų mokymo tinklą ir aprūpinti jį šiuos tikslus atitinkančia struktūra bei priemonėmis. Be to, reikės parengti nuotolinio mokymo (*e-learning*) programas ir bendro mokymo priemones, skirtas teisinių profesijų atstovams informuoti apie Europos mechanizmus (santykius su Teisingumo Teismu, tarpusavio pripažinimo ir teisminio bendradarbiavimo priemonių taikymą, lyginamąją teisę ir kt.). Vienas iš naujų teisėjų ir prokurorų mokymosi etapų turi būti Europos mokymai.

Teisingumo srityje, kaip ir kitose srityse, tarpusavio pripažinimo principas turi būti plėtojamas, kartu sustiprinant **vertinimą**. Visų pirma reikia vertinti Bendrijos lygmeniu priimtų teisinių priemonių ir politikos veiksmingumą. Prireikus reikia vertinti tinkamo Europos teisingumo erdvės veikimo kliūtis. Vertinimas turėtų būti periodinis ir padėti geriau susipažinti su nacionalinėmis sistemomis ir nustatyti jų gerosios patirties pavyzdžius.

Todėl ES turės remti valstybių narių pastangas pagerinti savo teisminių sistemų kokybę, skatindama keistis gerąja patirtimi ir kurdama novatoriškus teisingumo modernizavimo projektus[2]. Artimiausiu metu šiuo tikslu galės būti parengta bandomoji programa.

Trečiosiose šalyse ir ypač plėtros šalyse Europos Sąjunga įgyvendina tokias priemones kaip poriniai projektai arba specialistų peržiūros, kurių tikslas – skatinti teisingumo sistemos reformą ir stiprinti teisinę valstybę. Šiuos veiksmus reikia tęsti.

3.3. Parengti bendras teisės normas

Europos teisminei erdvei vystytis reikalingas tam tikras valstybių narių įstatyminių ir teisinių nuostatų suderinimo lygis.

Baudžiamosios teisės srityje, ypač kalbant apie terorizmą, organizuotą nusikalstamumą ir ES finansinių interesų pažeidimus, veiksmingų rezultatų gali duoti tik veiksmai Europos lygmeniu. Todėl reikia toliau derinti materialinės teisės nuostatas, susijusias su tam tikrais **paprastai tarpvalstybiniais sunkiais pažeidimais**, kuriuos reikia apibrėžti ir už juos bausti vienodai. Suderinus teisės nuostatas, bus galima plačiau taikyti tarpusavio pripažinimo principą ir tam tikrais atvejais pasiekti, kad būtų beveik visiškai panaikinti atsisakymo pripažinti kitų valstybių narių teismo sprendimus pagrindai.

---

[2] ES visų pirma turės remtis Europos Tarybos Europos teisingumo veiksmingumo komisijos darbais.

Be to, remiantis Europos Bendrijų Teisingumo Teismo praktika, gali reikėti vienodai apibrėžti pažeidimus ir už juos bausti, siekiant įgyvendinti tam tikrų sričių ES politiką (to iš dalies reikėjo vykdant aplinkos ir transporto politiką).

Civilinės teisės srityje reikia nustatyti minimalias Europos lygmens teisės normas dėl tam tikrų civilinio proceso aspektų, susijusių su tarpusavio pripažinimo poreikiais. Be to, reikės nustatyti ir teismo sprendimų dėl tėvų atsakomybės (įskaitant sprendimus dėl globos teisės) pripažinimo minimalias teisės normas. Pagaliau, siekiant tinkamo Europos teisingumo erdvės veikimo, kartais reikia, kad nacionalinis teismas taikytų kitų valstybių narių teisę. ES turės apsvarstyti, kaip išvengti dabartinės praktikos šioje srityje skirtumų.

3.4. Europos teisminės erdvės privalumai piliečiams

3.4.1. Palengvinti teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą

Palengvinti teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą yra nepaprastai svarbu norint išnaudoti visas Europos teisminės erdvės teikiamas galimybes, ypač tarpvalstybiniuose procesuose. Šiuo tikslu turi būti sustiprintos priimtos **teisminės pagalbos** priemonės. Kartu reikės toliau gerinti alternatyvias ginčų, ypač susijusių su vartotojų teise, sprendimo sistemas.

Reikia padėti piliečiams įveikti **kalbines kliūtis**, kurios gali jiems dar labiau trukdyti įgyvendinti jų teisę kreiptis į teismus: kai įmanoma, dažniau taikyti automatinio vertimo raštu mechanizmus, siekti pagerinti vertimo žodžiu ir raštu teismuose kokybę, pasiskirstyti valstybių narių turimus išteklius, sujungiant tarpusavyje vertėjų žodžiu ir raštu duomenų bazes arba prireikus naudojantis nuotolinio vertimo žodžiu paslaugomis per vaizdo konferencijas.

E. teisingumas taip pat teikia puikių galimybių. Europos portalo tikslas – geriau informuoti asmenis apie jų teises ir suteikti jiems prieigą prie informacijos apie įvairias teismines sistemas. Reikia dažniau naudoti vaizdo konferencijas, kad, pavyzdžiui, nusikaltimų aukos be reikalo nevyktų į teismą. Netolimoje ateityje tam tikros Europos procedūros (kaip antai Europos mokėjimo pavedimo procedūra arba ginčų dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūra) galės būti atliekamos internetu. Laikantis duomenų apsaugos taisyklių, palaipsniui bus tarpusavyje sujungti kai kurie nacionaliniai registrai (pavyzdžiui, privačių asmenų arba įmonių nemokumo registrai).

Kita kliūtis arba pernelyg didelė našta yra tam tikri **aktų ir dokumentų legalizavimo** formalumai. Atsižvelgdama į naujųjų technologijų teikiamas galimybes, įskaitant skaitmeninių parašų naudojimą, ES turės numatyti **panaikinti** vienoje valstybėje narėje priimtų **autentiškų aktų legalizavimo** kitoje valstybėje narėje **formalumus**. Prireikus reikės numatyti Europos autentiškų aktų įvedimą.

Pagaliau, ES sustiprins teisės aktus, kuriais reglamentuojama nuo pažeidimų nukentėjusių asmenų apsauga, ir labiau rems priemones, kurios sudaro sąlygas jiems suteikti konkrečią pagalbą, visų pirma tam panaudodama Europos bendradarbiavimo tinklus.

3.4.2. Remti ekonominę veiklą

Europos teisingumo erdvė turi remti tinkamą ekonomikos veikimą vidaus rinkoje, ypač krizės metu.

Reikia **paspartinti teismo procedūras ir teismo sprendimų vykdymo veiksmingumą**, priimant **laikinąsias ir apsaugines priemones** (pavyzdžiui, įvedant Europos banko sąskaitos arešto procedūrą ir padidinant lėšų skaidrumą).

Be to, reikia **apsaugoti sutartinius santykius**. Valstybių narių teisės aktų, kuriais reglamentuojama sutarčių teisė, skirtumai gali trukdyti ūkio subjektams pasinaudoti visomis bendros rinkos teikiamomis galimybėmis.

Remiantis turima informacija, reikės taip pat parengti **sutarčių** tarp privačių asmenų arba MVĮ **pavyzdžius**, kuriuos bus galima naudoti savanoriškai, kurie bus išversti į įvairias kalbas ir kuriais bus remiamasi versle.

Be to, galėtų būti numatyta sukurti įmonėms skirtą **neprivalomą, grynai europinę sistemą** (28-oji sistema). Ši sistema, panaši į kitas sistemas, parengtas kitose vidaus rinkos srityse, kaip antai Europos visuomenės, Europos ekonominių interesų grupės arba Bendrijos ženklo, palankiai veiktų Bendrijos vidaus prekybą. Ja būtų įvesta bendra, tiesiogiai taikytina teisinė sistema.

Verslo teisės reglamentavimas prisidės prie tinkamo vidaus rinkos veikimo. Šiuo tikslu gali būti numatyta imtis įvairių veiksmų: apibrėžti bendras bendrovių teisėms, draudimo sutartims ir skolų perdavimui taikytinos teisės nustatymo taisykles ir suderinti nacionalines sistemas, taikomas bankų nemokumo procedūroms.

Dabartinė finansų krizė parodė, kad būtina reguliuoti finansų rinkas ir užkirsti kelią pažeidimams. Šiuo metu atliekamas Piktnaudžiavimo rinka direktyvos tyrimas, kurio rezultatai bus netrukus paskelbti. ES galėtų numatyti prireikus taikyti baudžiamąją teisę, siekdama nubausti už sukčiavimą, kuris gali kelti pavojų ES finansų sistemai ir ekonomikai.

3.5. Sustiprinti ES tarptautinį vaidmenį teisingumo srityje

Siekdama paskatinti išorės prekybą ir palengvinti asmenų judėjimą, ES su pagrindiniais ekonominiais partneriais turi plėtoti dvišalių susitarimų dėl teismo sprendimų civilinėse bei komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo tinklą. Būtų galima pagrindiniams ES partneriams suteikti galimybę prisijungti prie naujosios Lugano konvencijos (dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo). Taip pat bus galima dirbti su dokumentų įteikimu arba įrodymų gavimu susijusioje srityje.

Baudžiamosios teisės srityje reikės nustatyti derybų dėl teisminės pagalbos ir ekstradicijos susitarimų prioritetus. Be to, ES propaguos tarptautinį teisminį bendradarbiavimą, užtikrindama keitimąsi gerąja patirtimi su trečiosiomis valstybėmis.

Apskritai, siekdama puoselėti teisinę valstybę visame pasaulyje, ES turi toliau nuolat remti šalių partnerių teisingumo sistemą. Europos Sąjunga toliau sieks mirties bausmės, kankinimo ir kito nežmoniško žeminančio elgesio panaikinimo.

4. SAUGI EUROPA

Europa priėmė būtiniausias priemones gyventojams apsaugoti nuo tarptautinių grėsmių. ES turi parengti **vidaus saugumo strategiją**, kuria užtikrinamos pagrindinės teisės ir išreiškiamas bendras požiūris į uždavinius. Ši strategija turi atspindėti tikrą valstybių narių tarpusavio solidarumą. Ji padės išsiaiškinti, kas priklauso nacionalinių valdžios institucijų kompetencijai ir kas gali būti veiksmingiau vykdoma ES lygmeniu. Strategija turės remtis sprendimų

priėmimo mechanizmais, leidžiančiais nustatyti veiklos prioritetus. Ji padės koordinuojamos veiklos srityse sutelkti išteklius, reikalingus siekiant užkirsti kelią pagrindinėms grėsmėms, kylančioms privatiems asmenims bei savivaldybėms, ir jas pažaboti.

Ši strategija papildys ES priimtą išorės saugumo strategiją ir taip sustiprins ryšį tarp vidaus ir išorės veiksmų.

4.1. Sustiprintos priemonės

Saugumui Europos Sąjungoje užtikrinti reikalingas integruotas metodas, pagal kurį saugumo specialistai laikosi bendros kultūros, kuo optimaliau keičiasi informacija ir remiasi tinkama technologine infrastruktūra.

4.1.1. Kurti bendrą kultūrą

Kad nacionaliniai subjektai pamažu Europos erdvę imtų laikyti natūralia savo veiksmų erdve, reikia gerokai padidinti tarpusavio pasitikėjimą. Tam reikia, kad visi susiję specialistai kuo dažniau keistųsi gerąja patirtimi, visų pirma etikos srityje, ir dalyvautų bendruose mokymuose bei pratybose. Šioje srityje reikia nustatyti plataus užmojo tikslus, pavyzdžiui, per ateinančius penkerius metus trečdaliui Europos policininkų ir pasieniečių surengti mokymus, susijusius su Europos klausimais.

Reikės įgyvendinti specialias bendradarbiavimo programas (tokias kaip ***Erasmus***). Konkrečiais atvejais jose bus leista dalyvauti ir tam tikroms trečiosioms šalims, pavyzdžiui, plėtros ir kaimyninėms šalims.

4.1.2. Valdyti informaciją

Europos Sąjungos saugumas grindžiamas pažangiais nacionalinių valdžios institucijų ir Europos subjektų keitimosi informacija mechanizmais. Šiuo tikslu ES turi parengti **Europos informacijos modelį**, grindžiamą strateginės analizės gebėjimų stiprinimu ir operatyvinės informacijos rinkimu bei tvarkymu. Šis modelis, kurį reikia parengti atsižvelgiant į galiojančius teisinius pagrindus, įskaitant muitinės, turi padėti spręsti keitimosi informacija su trečiosiomis šalimis uždavinius.

Reikės nustatyti:

- informacijos, pagal duomenų apsaugos principus renkamos saugumo tikslais, rinkimo, perdavimo ir tvarkymo kriterijus;
- kontrolės mechanizmą, leidžiantį įvertinti keitimosi informacija veiksmingumą;
- būsimų poreikių nustatymo metodus;
- tarptautinio duomenų perdavimo saugumo sumetimais, laikantis griežtų duomenų apsaugos kriterijų, politikos principus.

ES taip pat turi iš esmės sustiprinti turimos strateginės informacijos analizės ir sintezės gebėjimus. Šiuo atžvilgiu reikia pagerinti sinergiją tarp Europolo ir FRONTEX. Šiuo tikslu taip pat reikia geriau koordinuoti ir sutelkti valstybėse narėse arba trečiosiose valstybėse veikiančių ryšių palaikymo pareigūnų tinklų veiklą. Šios priemonės padės greičiau priimti sprendimus dėl operatyvinių veiksmų.

4.1.3. Sutelkti reikiamas technologines priemones

Naujosios technologijos turi prisidėti prie šiuolaikinių judumo tendencijų ir jas skatinti, kartu užtikrinant asmenų saugumą ir laisvę.

Šiuo tikslu reikia vykdyti politiką, kuri užtikrintų didelį visos ES tinklų ir informacijos saugumą. Reikėtų pagerinti ypatingos svarbos infrastruktūros objektų, įskaitant su informacinių ir ryšių technologijomis susijusius objektus, ir paslaugų saugumo bei atsparumo parengimą.

Kurdama Europos informacijos modelį ir atsižvelgdama į įgytą patirtį, ES turės galvoti apie tikrą **informacinių sistemų architektūrą**. Ši architektūra užtikrins nacionaliniu lygmeniu priimtų techninių sprendimų ir dabartinių arba būsimų Europos sistemų sąveiką, taip pat darnų ir nustatytus poreikius atitinkantį jų plėtojimą. Be to, tokia infrastruktūra sudarys sąlygas masto ekonomijai diegiant šias sistemas. Pagaliau, ji leis nacionaliniu lygmeniu programuoti vidaus saugumo strategijos tikslus atitinkančias investicijas.

Saugumo srities **moksliniai tyrimai ir plėtra** turi atitikti vidaus strategijos prioritetus, o didžiausias dėmesys skiriamas sąveikai pagerinti, reikiamiems poreikiams bei technologijoms nustatyti, rezultatams patvirtinti ir tinkamiems standartams parengti. Kaip matyti iš ESTNF[3], pastangos mokslinių tyrimų srityje turės atitikti realius vartotojų poreikius ir būti remiamos, viešajam sektoriui bendradarbiaujant su privačiuoju. Siekiant visiškai pateisinti vartotojų lūkesčius, reikės panaudoti moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai skirtas lėšas. Ateityje būtų galima numatyti įsteigti **vidaus saugumo fondą**.

4.2. Veiksminga politika

Vidaus saugumo strategija turi būti kuriama plėtojant tris viena kitą papildančias ir šiandien neatskiriamas veiklos sritis: glaudesnį policijos bendradarbiavimą, pritaikytą baudžiamąją teiseną ir veiksmingesnį patekimo į teritoriją valdymą.

4.2.1. Didinti Europos policijos bendradarbiavimo veiksmingumą

Pirmasis policijos bendradarbiavimo tikslas – **kovoti su tipiniais tarpvalstybinio nusikalstamumo reiškiniais**. Būtent šioje srityje Europos Sąjunga gali parodyti papildomą savo veiksmų naudą. Šiuo atžvilgiu Europos informacijos modelis palengvins operatyvinių tarnybų darbą, nes bus aiškiai nustatyti įvairūs keitimosi turimais duomenimis būdai.

Reikėtų geriau panaudoti **Europolo**, kuris turės būti nuolat informuojamas apie bendrų tyrimo grupių kūrimą ir įtraukiamas į svarbias tarpvalstybines operacijas, galimybes. Aiškiai nustačius, kokiais duomenimis reikia keistis, reikės sukurti automatinio duomenų perdavimo Europolui mechanizmą. Europolas taip pat turi sustiprinti savo ryšius su Eurojustu, kad galėtų užtikrinti savo veiklos teisminę priežiūrą. Galiausiai Europolas galėtų perimti CEPOL mokymo užduotis.

Palaikydamas glaudesnius ryšius su Europos Sąjungos kaimyninėmis valstybėmis ir regionais, Europolas taip pat turės išplėtoti savo tarptautinio masto veiklą. Jis turėtų stiprinti savo ryšius su ESGP policijos misijomis ir prisidėti prie Europos policijos bendradarbiavimo gerosios patirties ir standartų propagavimo trečiosiose šalyse.

---

[3] Europos saugumo tyrimų ir naujovių forumas.

Bendrai kalbant, siekiant veiksmingo policijos bendradarbiavimo reikia plėtoti **glaudžius ryšius su trečiosiomis šalimis**. Jei reikės, ES turės sudaryti policijos bendradarbiavimo susitarimus. Todėl reikia stengtis, kad ES ir valstybių narių veikla labiau papildytų viena kitą.

Kitas prioritetinis tikslas – **neleisti, kad nusikaltėliai naudotųsi sienų neturinčia erdve, siekdami išvengti tyrimų ir baudžiamojo persekiojimo**. Bendradarbiavimo lygis – regioninis, nacionalinis, Europos ar tarptautinis – nustatomas remiantis veiklos veiksmingumo siekio kriterijumi. Reikės plėtoti įvairių nacionalinių, Europos ir tarptautinių suinteresuotųjų šalių (Europolo, OLAF (kai kalbama apie ES finansinių interesų apsaugą), Interpolo) bendrus veiksmus. Tarpvalstybinio regioninio bendradarbiavimo patirtis turi būti tęsiama ir ja turi būti pasidalyta: sukurtas policijos ir muitinių bendradarbiavimo centro modelis, kurį būtų galima naudoti vykstant sporto varžyboms (pvz., 2012 m. Olimpinėms žaidynėms, 2012 m. Europos futbolo čempionatui) ar dideliems susibūrimams, pradėtas atlikti tarpvalstybinis nusikaltimų pavojų vertinimas.

Galiausiai būtina, kad Europos Sąjunga galėtų **lyginti duomenis ir stiprinti** organizuoto bei vietinio nusikalstamumo **prevenciją**. ES turi **sukurti statistines** nusikalstamos veikos vertinimo **priemones**, kad galėtų įvertinti savo veiklos rezultatus. Be to, reikėtų parengti **bendrą metodą**, kuriuo remdamosi vietos ir nacionalinės suinteresuotosios šalys (ir teisėsaugos tarnybos, ir pilietinė visuomenė) galėtų imtis veiksmų. Šis metodas bus parengtas dalijantis geraja patirtimi ir bendrai kuriant veiklos standartus bei vertinimo metodus. Įvertinus Europos nusikalstamumo prevencijos tinklo (ENPT) veiklos rezultatus, reikės geriau panaudoti jo galimybes. Numatoma, kad plėtros šalys pagal galimybes prisidės prie konkrečių veiksmų.

4.2.2. Baudžiamoji teisena – piliečių saugumui

Skirtumai tarp valstybių narių teisminių sistemų neturi tapti kliūtimi kovojant su tarpvalstybiniu nusikalstamumu.

ES turi sukurti visapusišką įrodymų gavimo tarptautinėse bylose sistemą. Šiai sistemai turės priklausyti tikras **Europos įrodymų orderis**, kuris pakeis visas esamas teisines priemones. Ši priemonė, automatiškai pripažįstama ir taikoma visoje Europos Sąjungoje, prisidės prie lankstaus ir greito valstybių narių bendradarbiavimo. Orderyje bus nurodytas vykdymo terminas ir kuo labiau apriboti atsisakymo motyvai. Taip pat turės būti apsvarstyti:

- su elektroniniu įrodymu susijęs Europos teisinis pagrindas,
- atsižvelgiant į vaizdo konferencijų teikiamas galimybes – Europos šaukimo į teismą sistema,
- minimalūs valstybių tarpusavio įrodymų (tarp jų ir mokslinių įrodymų) leistinumo supaprastinimo principai.

Be to, reikės **toliau stiprinti Eurojustą,** atsižvelgiant į naujausius jo teisinio pagrindo pakeitimus, ypač organizuoto tarpvalstybinio nusikalstamumo tyrimo srityje.

Reikės tęsti su **nuosprendžių registrų informacine** sistema (ECRIS) susijusią veiklą, kartu vertinant, kaip vyksta keitimasis informacija. Nuosprendžių registrų sujungimas turi sudaryti sąlygas užkirsti kelią pažeidimams (pvz., kai siekiama gauti tam tikrą darbą, ypač jei jis susijęs su vaikais). Be to, ECRIS turės būti papildyta, į ją įtraukiant informaciją apie Europos Sąjungoje teistus trečiųjų valstybių piliečius.

Kartu turės būti sustiprintos teisės į gynybą. Pažanga būtina siekiant ne tik apsaugoti individų teises, bet ir užtikrinti valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą bei piliečių pasitikėjimą

Europos Sąjunga. Remiantis veiksmų planu, kuriame numatytas teminis klausimų sprendimas, su bendromis minimaliomis garantijomis susiję veiksmai galės taip pat apimti nekaltumo prezumpcijos apsaugą ir kardomąjį kalinimą (kalinimo trukmė ir pagrindų peržiūra).

Galiausiai, kadangi labai dažnai kalėjime kaliniai tampa dar didesniais ir radikalesniais nusikaltėliais, reikia mąstyti apie Bendrijos programą, pagal kurią būtų galima finansuoti valstybėse narėse įgyvendinamus įkalinimo alternatyvų bandomuosius projektus.

4.2.3. Labiau apsaugotas patekimas į teritoriją

Vykstant globalizacijos procesui ES turi prisidėti prie judumo skatinimo, kartu taikydama **integruotą patekimo į teritoriją kontrolės metodą**, kad užtikrintų asmenų saugumą.

4.2.3.1. Sienų kontrolė ir stebėjimas

Siekiant užtikrinti **integruotą sienų valdymą**, reikia toliau modernizuoti Šengeno *acquis* ir stiprinti **bendradarbiavimą**, kad būtų užtikrintas geresnis įvairių srautų (prekių ir asmenų) kontrolės tikslų koordinavimas. Aukštas vidaus saugumo lygis turi būti išsaugotas užtikrinant visišką pagarbą žmogaus teisėms ir teisę naudotis tarptautine apsauga.

Reikia pagerinti **valstybių narių operatyvinį bendradarbiavimą per FRONTEX**. Agentūra turi atlikti pagrindinį vaidmenį taikant būsimąją integruotą išorės sienų stebėjimo sistemą. Reikia sustiprinti jos operatyvinius gebėjimus, ypač steigiant regioninius ir (arba) specializuotus biurus: šiuo atžvilgiu pirmenybė turės būti teikiama įgaliojimams vadovauti bendroms savanoriškoms operacijoms, agentūros nuosavų išteklių naudojimui, galimybei paprasčiau mobilizuoti operacijų vykdymui reikalingus darbuotojus.

Sienos perėjimo punktuose reikia racionalizuoti **kontrolės rūšis** (saugumo, imigracijos, muitinių), ypač atskiriant privatų ir komercinį transportą. Kai kuriais atvejais siekiant šio racionalizavimo reikės pagerinti esamą infrastruktūrą ir dažniau taikyti naujas technologijas (biometrines tapatybės nustatymo priemones ir kt.). Nacionalinėms institucijoms glaudžiau bendradarbiaujant bus galima supaprastinti procedūras, todėl sienas pereiti bus lengviau. Be to, bendradarbiavimas sudarys sąlygas geriausiai panaudoti išteklius.

Ypatingą dėmesį reikės skirti **pažeidžiamų asmenų ir grupių padėčiai**. Šiuo atžvilgiu pirmenybę reikės teikti tarptautinės apsaugos poreikiams ir nelydimų nepilnamečių priėmimui. Priimant asmenis, kurie buvo sulaikyti bandydami pereiti išorės sienas, labai svarbus bus FRONTEX ir Europos prieglobsčio paramos biuro veiklos koordinavimas. To siekdama Europos Sąjunga taip pat turės svarstyti galimybę patikslinti tarptautines taisykles, susijusias su jūrų kontrolės ir priežiūros reikalavimais, kartu laikantis pagrindinių gelbėjimo jūroje prievolių.

Bus tęsiama **Europos sienų stebėjimo sistemos (EUROSUR)** plėtra. Iki 2013 m. valstybės narės turės užmegzti bendradarbiavimą su FRONTEX keičiantis rytų ir pietų sienų stebėjimo duomenimis.

Europos Sąjunga sieks plėtoti ir stiprinti savo ryšius su trečiosiomis šalimis integruoto sienų valdymo srityje.

4.2.3.2. Informacinės sistemos

Bus užbaigtas **SIS II ir VIS**[4] **kūrimas**, kad šios sistemos pradėtų veikti visišku pajėgumu. Stabilizuoti jų valdymą būtų galima įsteigiant naują agentūrą.

Bus sukurta **elektroninio atvykimo į** Europos Sąjungos valstybių narių teritoriją **ir išvykimo** iš jos **registravimo sistema**, taip pat keleivių registravimo programos. Jas kurti galėtų minėta naujoji agentūra, veiklos pradžią numatant 2015 m. ES taip pat pareikš savo nuomonę apie galimybę kurti Europos išankstinio kelionės leidimo sistemą.

4.2.3.3. Vizų politika

ES **pirmiausia turi veiksmingai įgyvendinti** vizų politikai skirtas priemones. Įsigaliojus naujajam Vizų kodeksui ir palaipsniui pradėjus veikti VIS, vizų politika taps nuoseklesnė ir veiksmingesnė. Be to, vizų politika yra svarbus Europos Sąjungos išorės politikos svertas. Todėl ji turi būti integruota į platesnį požiūrį, atsižvelgiant į įvairius vidaus ir išorės politikos prioritetus.

Palaipsnį VIS taikymą papildys **regioninės konsulinio bendradarbiavimo programos**. Jos apims: Europos mokymus valstybių narių konsulinių įstaigų darbuotojams, nuolatinį bendrų vizų prašymo centrų kūrimo arba valstybių narių atstovavimo susitarimų planavimą, informavimo ir sąmoningumo ugdymo kampanijas susijusiose šalyse ir nuolatinio dialogo užmezgimą su tomis šalimis.

Vykdant šį strateginį planavimą reikės įvertinti galimybę skatinti **naujų** vizų išdavimo tvarkos **supaprastinimo susitarimų** sudarymą. Biometrinių pasų naudojimas bus išankstinė tokių derybų, kuriose taip pat turės būti nagrinėjamas be leidimo gyvenančių asmenų readmisijos klausimas, užbaigimo sąlyga.

Remiantis sisteminiu padėties susijusiose trečiosiose šalyse vertinimu, bus nuolat peržiūrimi **teigiami ir neigiami sąrašai**. Numatyti vertinimo kriterijai: kelionės dokumentų saugumas, sienų kontrolės kokybė, prieglobsčio ir imigracijos politikos valdymas, kovos su organizuotu nusikalstamumu veiksmingumas ir žmogaus teisių apsauga, derėjimas su ES išorės politika, susijusia su šia šalimi. Šiuo atžvilgiu reikės išnaudoti visas politinio dialogo galimybes.

Tačiau Europos Sąjunga turi žengti toliau ir apsvarstyti **bendros Europos Šengeno vizos** įvedimo galimybę. Šią vizą, jei įmanoma, turėtų išduoti bendra konsulinė įstaiga, remdamasi kriterijais, kuriais užtikrinamas vienodas požiūris į visus vizų prašančius asmenis. Be to, vizos išdavimas turėtų palaipsniui imti priklausyti ne nuo rizikos, susijusios su pilietybe, prezumpcijos, o nuo **asmens rizikos vertinimo**. Ši pažanga taps įmanoma su laiku pradėjus taikyti sistemą, kurioje bus galima kaupti išankstinę informaciją apie asmenis, norinčius atvykti į kurią nors Europos Sąjungos valstybę narę.

4.3. Bendri tikslai

ES gali suteikti tikros papildomos naudos kovojant su kai kurių rūšių grėsme, kai reikalingi ypač suderinti veiksmai. Šios sritys turės priklausyti vidaus saugumo strategijai.

---

[4] SIS II – Šengeno informacinė sistema; VIS – Vizų informacinė sistema.

4.3.1. Kovoti su organizuotu tarptautiniu nusikalstamumu

Europa turi nustatyti savo baudžiamosios politikos prioritetus, nurodydama tam tikrų rūšių nusikaltimus, su kuriais kovodama sutelks savo sukurtas priemones. Šios **bandomosios veiklos sritys** taps idėjų ir metodų laboratorija. Kovojant su šiais nusikalstamais reiškiniais reikės nuolat keistis informacija, visapusiškai panaudoti Europos tyrimo priemones ir prireikus rengti bendrus tyrimo ir prevencijos metodus. Taip išbandyti metodai vėliau galės būti taikomi kovojant ir su kitu itin sunkios formos nusikalstamumu – tarptautiniu nusikalstamumu, pvz., prekyba ginklais arba piratavimu.

Prekyba žmonėmis

Prekyba žmonėmis yra sunkus nusikaltimas asmens teisėms. Kovojant su šiuo reiškiniu reikia sutelkti visas veiklos priemones, apimančias prevenciją, teisėsaugos priemones ir nukentėjusiųjų apsaugą.

Kalbant apie prevenciją, reikia sustiprinti pilietinės visuomenės dalyvavimą šioje veikloje ir kompetentingų institucijų, tarnybų, tinklų ir agentūrų bendradarbiavimą. Trečiosios šalys turi būti skatinamos ratifikuoti ir taikyti svarbius tarptautinius dokumentus.

Kilmės šalių konsulinės tarnybos turi dėti visas pastangas, kad būtų išvengta vizų gavimo apgaulės būdu. Bendradarbiaujant su vietos valdžios institucijomis, kilmės šalyse galės būti rengiamos informavimo kampanijos, skirtos potencialiems nukentėjusiesiems, ypač moterims ir vaikams.

Kovojant su tinklais taip pat reikia vykdyti informacijos rinkimo ir jos strateginės analizės užduotis, bendradarbiaujant su kilmės ir tranzito šalimis. Be to, siekiant užkirsti kelią prekybai žmonėmis, ypač nepilnamečiais, reikia sustiprinti sienų kontrolę.

Nukentėjusieji turi būti saugomi ir remiami įvairiomis priemonėmis: atleidžiant nuo baudžiamosios atsakomybės, suteikiant leidimą apsigyventi, taikant žalos atlyginimo mechanizmus, teikiant pagalbą reintegruojantis į kilmės visuomenę savanoriško grįžimo į kilmės šalį atveju, taip pat siekiant skatinti jų bendradarbiavimą vykstant tyrimams.

Seksualinis vaikų išnaudojimas ir vaikų pornografija

10–20 % vaikų Europoje gali tapti seksualinės prievartos aukomis. Saugoti vaikus nuo šių pavojų – svarbi vaiko teisių strategijos dalis. ES turi kurti prevencijos priemones. Pvz., ji turi skatinti valstybes nares keistis informacija apie asmenis, teistus už seksualinius nusikaltimus vaikams, kad nusikaltimas nepasikartotų.

Kovojant su vaikų pornografija internete reikia glaudžiai bendradarbiauti su privačiuoju sektoriumi, kad būtų galima aptikti ir laikantis tinkamų procedūrų uždrausti pedofilinio turinio svetaines arba užblokuoti prieigą prie jų. Šiuo atžvilgiu Europolas turės atlikti svarbiausią vaidmenį, sukurdamas pranešimų apie pedofilinio turinio svetaines platformą internete ir prisidėdamas prie veiksmingo valstybių narių bendradarbiavimo. Šią veiklą papildys pagal Saugesnio interneto programą (2009–2013 m.) remiami veiksmai.

Galiausiai reikalinga aktyvi tarptautinio bendradarbiavimo politika, siekiant sukurti priemones, kuriomis remiantis nusikalstamų interneto paslaugų teikėjams būtų uždrausta naudoti IP adresą, ir prisidėti prie greito ne Europoje veikiančių svetainių uždarymo.

Elektroniniai nusikaltimai

Skaitmeninė ekonomika yra svarbus vystymosi veiksnys. ES turi skatinti politiką, kuria būtų užtikrinamas labai aukštas tinklų saugumo lygis.

Siekdama skatinti tarpvalstybinius tyrimus, Europos Sąjunga turi patikslinti jurisdikciją ir elektroninei erdvei taikomą teisinį pagrindą. Reikia sukurti teisinį pagrindą, kuriuo remiantis bus galima sudaryti teisėsaugos institucijų ir elektroninių paslaugų teikėjų bendradarbiavimo susitarimus. Remiantis šiais susitarimais bus galima greičiau reaguoti kompiuterinės atakos atveju. Be to, valstybių narių veiksmai turi būti labiau koordinuojami sukuriant specializuotą tinklą, kuriame dalyvautų už kovą su elektroniniais nusikaltimais atsakingi nacionaliniai atstovai. Europolas ir čia turės atlikti Europos išteklių centro vaidmenį, sukurdamas Europos pranešimų apie pažeidimus platformą.

Ekonominiai nusikaltimai

Europos Sąjunga turi apriboti globalizuotos ekonomikos organizuotam nusikalstamumui teikiamas galimybes, ypač kilus finansų sistemos pažeidžiamumą didinančiai krizei, ir sukurti tinkamas veiksmingos kovos su šiomis problemomis priemones. Todėl suvienijant išteklius, ypač mokymo, reikia išplėtoti **tyrimų ir nusikaltimų finansinės analizės gebėjimus**.

Kalbant apie pinigų plovimą, turi būti geriau koordinuojama finansinės žvalgybos padalinių veikla. Taikant Europos informavimo modelį, šių padalinių pateikta analizė galės būti įtraukta į įtartinų sandorių duomenų bazę, sukurtą, pavyzdžiui, Europolo. Be to, siekiant nustatyti įtartinas grynųjų pinigų tranzito operacijas, turi būti sujungti ir koordinuojami visi turimi informacijos šaltiniai.

Būtina veiksmingiau bausti už vengimą mokėti mokesčius ir privačią korupciją. Reikia pagerinti išankstinį nesąžiningos piktnaudžiavimo rinka veiklos (sandoriai pasinaudojant konfidencialia informacija ir manipuliavimas rinka) ir lėšų pasisavinimo nustatymą. Jei reikia, būtina numatyti baudžiamąsias sankcijas, ypač juridiniams asmenims.

Kadangi jau nustatytas **konfiskavimo ir arešto** teisinis pagrindas, reikės kuo greičiau sukurti Europos nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimo tarnybų tinklą.

Europos Sąjunga taip pat turi nustatyti skaidrumo ir **kovos su korupcija** tikslus. Atlikus periodinį ES ir valstybių narių pastangų vertinimą, reikės skatinti keitimąsi informacija apie prevencijos ir baudimo gerąją patirtį, ypač kovos su korupcija tinkle, ir remiantis esamomis sistemomis bei bendrais kriterijais parengti rodiklius[5], kurie sudarytų sąlygas įvertinti kovos su korupcija pastangas. Didesnis dėmesys bus skiriamas kovos su korupcija priemonėms kai kuriose *acquis* srityse (viešųjų pirkimų, finansų kontrolės ir kt.).

Klastojimas kelia didžiulį pavojų vartotojams ir ekonomikai. Europos Sąjunga turės pagerinti šio reiškinio vertinimą, o būsimosios Europos prekių klastojimo ir piratavimo observatorijos veikloje labiau atsižvelgti į teisėsaugos aspektus, be to, skatinti, kad valstybių narių įstatymuose būtų suvienodintos baudžiamosios sankcijos už komercinius pažeidimus (remiantis Komisijos jau pateiktais pasiūlymais).

---

[5] Pavyzdžiui, būtų galima remtis „Transparency International“ sukurta korupcijos suvokimo klasifikavimo sistema.

ES taip pat prisidės prie tarptautinių teisinių priemonių veiksmingiau kovoti su šiomis ekonominių nusikaltimų formomis stiprinimo ir rems šalių partnerių gebėjimus šioje srityje.

Kovos su narkotikais strategija

ES kovos su narkotikais strategijoje (2005–2012 m.) skatinamas visapusiškas ir suderintas požiūris, pagrįstas pasiūlos ir paklausos mažinimu tuo pat metu. Šios strategijos galiojimas baigsis įgyvendinant Stokholmo programą. Padedama Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro ir Europolo, Komisija atliks išsamų kovos su narkotikais veiksmų plano (2009–2012 m.) įvertinimą, po kurio strategiją reikės pratęsti.

ES veiksmai turi remtis keturiais principais:

– nacionalinio, Europos ir tarptautinio koordinavimo ir bendradarbiavimo, ypač su kai kuriais pasaulio regionais, gerinimu,

– nuoseklaus suderinto narkotikų problemos sprendimo metodo naudojimo skatinimu tarptautinėse organizacijose ir bendradarbiaujant su trečiosiomis šalimis,

– pilietinės visuomenės telkimu, ypač stiprinant tokias iniciatyvas kaip Europos veiksmų narkotikų srityje planas,

– tyrimų ir informacijos veiklos stiprinimu siekiant gauti patikimus duomenis.

4.3.2. Sumažinti terorizmo grėsmę

Europos Sąjunga turi užtikrinti, kad būtų naudojamos visos kovos su terorizmu priemonės. Nacionalinės institucijos turi kurti prevencijos priemones, kurios pirmiausia palengvintų išankstinį grėsmės nustatymą.

Šiuo atžvilgiu svarbiausios yra trys sritys.

Remiantis nacionalinės politikos veiksmingumo vertinimu reikia išplėsti kovos su **radikalėjimu** visuose pažeidžiamuose sluoksniuose (ypač kalėjimuose arba mokymo įstaigose) iniciatyvas. Reikės stiprinti bendradarbiavimą su pilietine visuomene, kad būtų suvokti visi šio reiškinio atsiradimo veiksniai, ir skatinti kovos su terorizmu strategijas. Kartu reikės plėtoti kultūrų ir religijų dialogą, kad būtų skatinamos įvairių bendruomenių tarpusavio pažinimas bei supratimas. Kovos su ksenofobija stiprinimas taip pat prisidės prie šių radikalėjimo reiškinių šalinimo.

Itin atidžiai reikia stebėti **interneto naudojimą teroristiniais tikslais**, ypač sustiprinant kontrolės institucijų veiklos gebėjimus. Reikės įsigyti tinkamą techninę įrangą ir stiprinti viešojo bei privačiojo sektoriaus bendradarbiavimą. Tikslas – sumažinti terorizmo propagandos sklaidą ir praktinę pagalbą teroro aktams. Dėl šio bendradarbiavimo taip pat turėtų būti lengviau identifikuoti teroristų tinklams priklausančius asmenis.

Kovos su **terorizmo finansavimu** priemonės turi būti priimamos atsižvelgiant į naujus galimus finansų sistemos trūkumus ir teroristų taikomus naujus mokėjimo metodus. Reikia sukurti mechanizmą, kurį taikant būtų galima tinkamai stebėti finansų srautus ir veiksmingai bei aiškiai identifikuoti terorizmą galinčius finansuoti asmenis arba grupes. Turės būti pateiktos rekomendacijos, kurių tikslas – didinti labdaros organizacijų skaidrumą ir atsakomybę.

Europos Sąjunga užtikrins, kad jos politika atitiktų tarptautinius standartus, ir aktyviai dalyvaus įvairiuose daugiašaliuose kovai su terorizmu skirtuose forumuose, ypač Jungtinių Tautų.

Be to, siekiant **pažaboti terorizmo grėsmę**, reikalingi konkretūs prevencijos veiksmai. Kartu su Europolu reikės nustatyti bendrais parametrais paremtą metodiką, kad būtų galima nagrinėti Europos lygiu kylančią grėsmę. Reikės įgyvendinti Bendrijos **ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugos** programą. Be transporto ir energetikos sektorių ši programa turės apimti kitus gyventojams ir ekonominei veiklai svarbius infrastruktūros objektus (informatiką). Reikia sudaryti **ChBRB** (cheminių, biologinių, radiologinių ir branduolinių) medžiagų, kurios gali būti naudojamos rengiant plataus masto teroristinius išpuolius, sąrašą ir taikyti šioms medžiagoms saugumo ir atsekamumo priemones. Šiuo tikslu ypač svarbu bendradarbiauti su privačiuoju sektoriumi ir įdiegti pranešimo apie įtartinus sandorius sistemą. Taip pat reikia įgyvendinti Europos Sąjungos veiksmų planą dėl **sprogmenų** ir teikti daugiau informacijos apie jų saugumą. Reikės sukurti teisinį prekursorių keliamos grėsmės pagrindą.

5. SKATINTI LABIAU INTEGRUOTĄ VISUOMENĘ. IMIGRACIJOS IR PRIEGLOBSČIO SRITYJE ATSAKINGA IR SOLIDARI EUROPA

Viena iš didžiausių Europos Sąjungos būsimųjų metų užduočių – užtikrinti veiksmingą migracijos srautų valdymą atsižvelgiant į visuomenės senėjimo aplinkybes. Imigracijos vaidmuo labai svarbus Europos Sąjungos gyventojų skaičiaus didėjimui ir, kalbant apie ilgalaikę perspektyvą, imigracijos indėlis į ES ekonominę veiklą bus didžiulis.

Remiantis Komisijos 2008 m. birželio mėn. pasiūlymu, bendros imigracijos ir prieglobsčio politikos kūrimas bus didžiausias būsimųjų metų prioritetas. Solidarumas turi būti labai svarbus bendros politikos aspektas, o Europos Sąjunga turi kuo labiau padėti didžiausią migracijos spaudimą patiriančioms valstybėms narėms. ES ateities veiklos pagrindas – įgyvendinti Europos imigracijos ir prieglobsčio pakto principus ir tikslus. Jis bus nuolat aptariamas Europos Vadovų Taryboje.

Ypatingą dėmesį reikės skirti migracijos valdymo finansavimui: reikės įvertinti, ar dabartinių vidaus priemonių struktūra ir paskirstymo kriterijai vis dar atitinka valstybių narių poreikius ir naujus migracijos reiškinius.

5.1. Dinamiška imigracijos politika

Reikalingas ilgalaikis požiūris į imigracijos politiką, ypač atsižvelgiant į pagrindinių teisių ir žmogaus orumo apsaugą. Vykdant imigracijos politiką, turi būti valdomas dėl pasaulio globalizacijos vis didėjantis judumas ir pabrėžiama socialinės, ekonominės ir kultūrinės pažangos vertė.

5.1.1. Sustiprinti visuotinį požiūrį

Migracijos klausimai turi būti neatsiejama Europos Sąjungos išorės politikos dalis. Siekiant suderinto migracijos srautų valdymo reikalingas aktyvus bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis. **Visuotinis požiūris** yra nuoseklus ir novatoriškas pagrindas, kurį verta taikyti plačiau. To siekdamos Europos Sąjunga ir jos valstybės narės turi:

– aktyviai plėtoti **dialogą** ir **partnerystę** su trečiosiomis šalimis, regionais ir žemynais, nuolat įtraukdamos kilmės, paskirties ir tranzito šalis. Pirmenybė šiuo atžvilgiu bus teikiama Afrikai ir Rytų bei Pietryčių Europai, neatmetant dialogo ir glaudaus bendradarbiavimo su Lotynų Amerika, Karibais ir Azija galimybių,

– numatyti naujų konkrečių susitarimų, apimančių visas tris visuotinio požiūrio sudedamąsias dalis – neteisėtos migracijos valdymą (įskaitant readmisiją ir savanoriško grįžimo bei reintegracijos paramą), judumo ir teisėtos migracijos skatinimą, įnašą į vystymąsi – sudarymą remiantis judumo partnerystės modeliu,

– sukurti veiksmingą ir solidarią neteisėtos migracijos prevencijos, teisėtos migracijos valdymo ir pagalbos migrantams, kuriems reikalinga apsauga bei prieglobstis, sistemą. Tai ypač reikalinga Vidužemio jūros regione,

– **nuosekliai naudoti visas migracijos politikos priemones**, ypač migracijos aprašus, apykaitinės migracijos programas, bendradarbiavimo platformas, ir sustiprinti **judumo partneryščių** vaidmenį,

– veiksmingiau kovoti su **neteisėta imigracija ir prekyba žmonėmis**, teikdamos informaciją apie migracijos maršrutus, skatindamos bendradarbiavimą sienų priežiūros ir kontrolės srityje; palengvinti readmisiją, remdamos pagalbos grįžti priemones,

– plėtoti papildomas **migracijos ir vystymosi** iniciatyvas: supaprastinti lėšų pervedimą ir atsižvelgti į perlaidų skaičių, sumažėjusį dėl finansų krizės, įtraukti migrantų bendruomenes į jų šalies ar kilmės regiono vystymąsi, mažinti protų nutekėjimą,

– sutelkti įvairias ES bendradarbiavimo priemones, siekiant **sustiprinti** trečiųjų šalių centrinių, regioninių ir vietos institucijų **gebėjimus** valdyti migracijos klausimus, taip pat pagerinti trečiųjų šalių galimybes suteikti tinkamą apsaugą.

Europos Sąjungai taip pat turi būti svarbūs imigracijos ir kitų politikos sričių, pvz., socialinės, ekonominės ir prekybos politikos, ryšiai.

5.1.2. Suderinta darbo rinkos poreikius atitinkanti politika

Ekonominė imigracija turės labiau atitikti valstybių narių darbo rinkos poreikius. Todėl bus galima labiau atsižvelgti į imigrantų kompetenciją ir palengvinti jų integraciją. Europos Sąjunga turi priimti **bendrą pagrindą** – lanksčią priėmimo sistemą, kuri suteiktų galimybes prisitaikyti prie didėjančio judumo ir nacionalinių darbo rinkų poreikių. Šia bendra sistema nebus pažeista valstybių narių kompetencija nustatyti darbo tikslais atvykstančių trečiųjų šalių piliečių skaičių. Šiomis aplinkybėmis reikia ypač atsižvelgti į du klausimus: imigrantų judumo ES viduje svarbą ir darbo vietos netekimo pasekmes leidimui apsigyventi.

Siekiant geriau analizuoti ir suprasti migracijos reiškinius, reikėtų apsvarstyti galimybę įsteigti stebėjimo centrą[6]. Tai sudarytų sąlygas sistemiškai platinti ir naudoti turimus tyrimus

[6] Kuris nebūtų agentūra.

ir išteklius, taip pat teikti palyginamus duomenis apie migraciją. Šios priemonės ir esamų migracijos klausimus nagrinėjančių tinklų veikla bus derinama.

Be to, būtina, kad imigrantų kompetencija atitiktų valstybių narių darbo rinkos poreikius. Todėl imigracijos organizavimas turi būti paremtas **bendru kompetencijų**, kurios Europai bus reikalingos iki 2020 m., **vertinimu**, atsižvelgiant į ekonominę padėtį.

Neužtenka vien nustatyti poreikius. Reikia, kad pasiūla atitiktų paklausą. Šiuo atžvilgiu reikia apsvarstyti galimybę sukurti **Europos dialogo platformą**. Ji padėtų nustatyti, kaip geriau valdyti darbo migraciją ir kaip reikia pritaikyti teisinį bei institucinį pagrindą. Joje dalyvautų darbdaviai, profesinės sąjungos, valstybių narių užimtumo įstaigos, įdarbinimo agentūros ir kitos suinteresuotosios šalys. Šiomis aplinkybėmis taip pat svarbus bus abipusis Europos Sąjungos ir trečiųjų šalių kvalifikacijų ir kompetencijos pripažinimas.

5.1.3. Iniciatyvi politika, pagrįsta Europos teisėtų imigrantų statusu

Siekiant padidinti teisėtos imigracijos visiems (kilmės ir paskirties šalims, priimančiai visuomenei ir imigrantams) teikiamą naudą, reikalingas aiškus, skaidrus, teisingas ir humaniškas požiūris. Todėl reikėtų priimti **Imigracijos kodeksą**, kuriuo būtų užtikrintos teisėtų imigrantų teisės, panašios ir palyginamos su Bendrijos piliečių teisėmis. Jei reikės, kodifikuojant esamus teisės aktus bus padaryti naudingi pakeitimai, kad būtų supaprastintos arba papildytos dabartinės nuostatos ir pagerintas jų taikymas.

Šeimos susijungimas yra vienas iš svarbiausių imigracijos motyvų ir sudaro didžiąją teisėtos migracijos dalį. Europos Sąjunga turi priimti bendras taisykles, kad galėtų veiksmingai valdyti dėl **šeimų susijungimo** atvykstančių migrantų srautą. Atsižvelgiant į tai, kad nacionaliniai teisės aktai beveik nėra suderinti, po išsamių konsultacijų būtų galima numatyti galimybę peržiūrėti direktyvą.

Apie galimą imigracijos teikiamą naudą – ir ekonominę, ir kultūrinę – galima kalbėti tik tuomet, kai bus pagerinta **integracija priimančiose šalyse**. Siekiant geresnės integracijos, daugiau pastangų turi dėti ne tik valstybė, regioninės ir vietos institucijos, bet ir priimančioji visuomenė bei patys imigrantai. Galėtų būti sukurtas bendras koordinavimo mechanizmas, kuriuo remiantis būtų galima skatinti valstybių narių veiksmus, įgyvendinamus pagal bendrą nuostatų sistemą:

- siekiant supaprastinti integracijos procesą, ypač pirmąkart atvykstančių asmenų, nustatyti bendrą patirtį ir Europos modulius, apimančius pagrindinius elementus, kaip antai įvadinius mokymus ir kalbos kursus, tvirtus priimančios visuomenės įsipareigojimus ir aktyvų imigrantų dalyvavimą visose bendruomenės gyvenimo srityse,

- rengti bendrus integracijos politikos vertinimo rodiklius,

- sieti su kitomis politikos sritimis, pvz., švietimu, mokymu, kultūra, užimtumu, daugiakalbyste ir jaunimo politika. Reikia pabrėžti mokyklų, ypač tų, kurių pedagoginiuose modeliuose skatinamos Europos vertybės, vaidmenį,

- naudoti Europos integracijos portalą ir forumą, siekiant aktyviau konsultuotis su pilietine visuomene ir remti aktyvesnį jos vaidmenį.

5.1.4. Geresnė neteisėtos imigracijos kontrolė

Kuriant bendrą politiką neteisėtos migracijos srityje, būtina nepažeidžiant žmogaus teisių vykdyti neteisėtos imigracijos bei susijusios nusikalstamos veikos prevenciją ir mažinti jas. Ypač didelį dėmesį reikia skirti kovai su nusikaltėlių tinklais.

Taikant prevencijos ir teisėsaugos priemones reikia kovoti su **neteisėtu darbu,** kartu užtikrinant nuo jo nukentėjusių migrantų apsaugą. Reikės prisidėti prie direktyvos, kurioje numatomos sankcijos darbdaviams, įgyvendinimo ir kontroliuoti jį.

Prekyba žmonėmis turi būti visiškai netoleruojama. Reikia investuoti tinkamus žmogiškuosius ir finansinius išteklius siekiant atlikti daugiau patikrinimų, ypač darbo vietose, ir supaprastinti leidimų apsigyventi išdavimo nukentėjusiesiems sąlygas.

Nepažeidžiant asmenų teisių ir orumo, reikia ir toliau įgyvendinti veiksmingą imigrantų **išsiuntimo ir grąžinimo politiką**. 2010 m. gruodį bus pradėtos taikyti direktyvoje dėl grąžinimo nustatytos taisyklės. Jos įgyvendinimas bus atidžiai stebimas, ypač nuostatų, susijusių su veiksmingu išsiuntimo priemonių įgyvendinimu, sulaikymu, sprendimų apskundimo būdais ir elgesiu su pažeidžiamais asmenimis. Be to, ją įgyvendinant turi sustiprėti valstybių narių operatyvinis bendradarbiavimas. Ateityje, remiantis šio teisės akto vertinimu, reikės pradėti taikyti abipusio išsiuntimo sprendimų pripažinimo principą. Be to, šis principas bus visiškai įgyvendintas privalomai registruojant SIS sistemoje draudimus atvykti.

Reikės skatinti ir aktyviai teikti **pirmenybę savanoriškam grįžimui**, ypač pagal esamas finansines priemones. Tačiau labai dažnai išsiuntimo priemonės negali būti įgyvendintos dėl teisinių ar praktinių kliūčių. Kadangi nėra aiškių taisyklių, reikia apsvarstyti galimybę įvertinus poreikius ir nacionalinę praktiką sukurti bendrus **neteisėtų imigrantų, kurių išsiųsti negalima**, priėmimo standartus. Kalbant apie **legalizavimą**, reikia gerinti valstybių narių keitimąsi informacija. Galima būtų sukurti su jo įgyvendinimu susijusias gaires.

Kita konkreti problema, kurią reikės atidžiau išnagrinėti – tai **nelydimi nepilnamečiai**, neteisėtai patenkantys į Europos Sąjungos teritoriją. Ją išnagrinėjus bus priimtas veiksmų planas, kurio tikslas – įtvirtinti ir papildyti taikomas teisines ir finansines priemones ir sustiprinti bendradarbiavimo su kilmės šalimis formas, ypač supaprastinant nepilnamečių grąžinimą į kilmės šalį.

5.2. Prieglobstis. Bendra ir solidari apsaugos erdvė

2008 m. Europos Sąjungoje buvo pateikta apie 240 000 prieglobsčio prašymų. Vienose valstybėse narėse ši problema aktualesnė nei kitose dėl gaunamo prašymų skaičiaus arba dėl prašymų procentinio dydžio lyginant su jų gyventojų skaičiumi.

Europos Sąjunga turi tęsti pradėtą darbą siekdama tapti tikra bendra ir solidaria apsaugos erdve, pagrįsta pagrindinių teisių apsauga, aukštais apsaugos standartais ir bendru nacionalinių sistemų kokybės gerinimu, kartu stiprindama kovą su piktnaudžiavimu.

5.2.1. Vieninga apsaugos erdvė

ES padarė didelę pažangą kurdama bendrą Europos prieglobsčio sistemą, visapusiškai pagrįstą Ženevos konvencija ir kitais taikomais tarptautiniais dokumentais. Per dešimt pastarųjų metų buvo nustatyti bendri reikalavimai. Greitai turi būti priimti antrojo derinimo

etapo teisės aktų pasiūlymai. Tikslas – ne vėliau kaip 2012 m. sukurti bendrą prieglobsčio procedūrą ir vienodą tarptautinės apsaugos statusą.

Kalbant apie operatyvinę veiklą, ES turi užtikrinti, kad Europos prieglobsčio paramos biurui būtų suteikti jo pajėgumams vystyti reikalingi ištekliai. Visi darbuotojai, valstybėse narėse nagrinėjantys prieglobsčio prašymus, turės dalyvauti bendruose mokymo moduliuose. Jiems taip pat bus suteikta galimybė susipažinti su kokybiška informacija apie kilmės šalis. Nacionaliniai teismai turi dalyvauti šiame procese. 2013 m., atlikus vertinimą, biuro užduotys galės būti išplėstos, atsižvelgiant į solidarumo ir dalijimosi atsakomybe srityje pasiektą pažangą.

Griežta teisės *acquis* **kontrolė ir teisingas** jo **taikymas** turi užtikrinti pasitikėjimą šia sistema ir valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą geru valdymu ir viena kitos prieglobsčio sistemomis. Siekiant labiau prisidėti prie valstybių narių prieglobsčio sistemų vienodinimo, būtų galima sukurti periodinio vertinimo mechanizmus.

Taip pat reikia pagerinti tarptautinės apsaugos gavėjų **integraciją**, atsižvelgiant į jų atvykimo į ES sąlygas. To siekiant reikia rasti sprendimus, susijusius su prieglobsčio prašytojais, kuriems nesuteikiamas pabėgėlio statusas arba papildoma apsauga, tačiau kurie dėl konkrečių priežasčių negali būti išsiųsti iš teritorijos.

Bus atidžiai įvertinti antrojo etapo teisės aktų perkėlimas į nacionalinę teisę bei įgyvendinimas ir vienodinant praktiką bei papildomas priemones padaryta pažanga. Tuo remdamasi iki 2014 m. pabaigos Europos Sąjunga patvirtins visų prieglobsčio prašymus nagrinėjančių institucijų priimtų individualių sprendimų suteikti apsaugos statusą **tarpusavio pripažinimo principą**, taip sudarydama sąlygas perkelti apsaugą, Europos teisės aktų leidėjui neprivalant nustatyti konkrečių mechanizmų.

5.2.2. Valstybių narių atsakomybės ir solidarumo dalijimasis

Reikia sukurti tikrą atsakomybės už pabėgėlių priėmimą ir integraciją dalijimosi sistemą. Nors Europos Sąjunga šiandien nusprendė laikytis pagrindinių Dublino sistemos principų, ji taip pat turi pasiūlyti naujų būdų.

Reikia numatyti savanoriško ir koordinuoto tarptautinės apsaugos gavėjų **perkėlimo** iš vienos valstybės narės į kitą **mechanizmą**. Pirmasis etapas būtų nustatyti sisteminę pagal Europos pabėgėlių fondą numatytų asignavimų skyrimo šiai vidaus solidarumo iniciatyvai programą. Šioje programoje turės būti atsižvelgta į objektyvius kriterijus. Minėtas mechanizmas galės apimti pagalbą nuolatinėms priėmimo ir tranzito platformoms kurti kai kuriose valstybėse narėse, taip pat konkrečias partnerystės su Jungtinių Tautų pabėgėlių reikalų vyriausiuoju komisaru organizavimo priemones. Taikant šį pirmą požiūrį, kartu reikės tęsti **bendro prieglobsčio prašymų nagrinėjimo** ES ir už jos ribų galimybių ir teisinių bei praktinių pasekmių tyrimą. Šis tyrimas bus atliktas papildant bendrą Europos prieglobsčio sistemą ir laikantis atitinkamų tarptautinių standartų. Remiantis šiais tyrimais ir pradinio solidarumo mechanizmo vertinimu, nuo 2013 m. būtų galima numatyti taikyti **tvirtą solidarumo sistemą**. Šią sistemą koordinuotų Paramos biuras.

Reikės iš naujo apsvarstyti **Europos vidaus finansinį solidarumą**. Jis egzistuoja jau 10 metų Europos pabėgėlių fondo, kuris dalyvavo atskiruose derinimo etapuose, forma. Atsižvelgiant į

bendros politikos pokyčius, reikės nustatyti naujus pagalbos skirstymo arba intervencijos sričių kriterijus.

5.2.3. Solidarumas su trečiosiomis šalimis

Būtinas **solidarumas su trečiosiomis šalimis**, į kurias plūsta dideli pabėgėlių srautai arba kuriose apgyvendinamos didelės pabėgėlių ir perkeltų asmenų grupės. Reikia užtikrinti **teisę į apsaugą** ir negrąžinimo principo taikymą. Be to, Europos Sąjunga rems trečiųjų šalių gebėjimų kurti savo prieglobsčio ir apsaugos sistemas stiprinimą.

Šiomis aplinkybėmis būtų galima numatyti naujų rūšių atsakomybę už apsaugą. Įgyvendinant bendrą judumo valdymo strategiją, su diplomatinių atstovybių arba bet kokių kitų trečiosiose šalyse įkurtų struktūrų pagalba turėtų būti supaprastintos **saugaus** atvykimo ir humanitarinių vizų išdavimo **procedūros.**

Siekdama dar labiau sustiprinti prieglobsčio politikos išorės aspektą, Europos Sąjunga, remdamasi Paramos biuru ir Bendrijos išorės finansinėmis priemonėmis, galės išplėsti su Jungtinių Tautų pabėgėlių reikalų vyriausiuoju komisaru įgyvendinamas **regioninės apsaugos programas**.

ES dės **daugiau pastangų pabėgėlių perkėlimo** Bendrijoje srityje, kad būtų priimti ilgalaikiai su jais susiję sprendimai.

6. IŠVADA

Komisija siekia, kad po išsamių diskusijų su Europos Parlamentu Europos Vadovų Taryba, remdamasi šiuo komunikatu, iki metų pabaigos galėtų priimti plačių užmojų programą. Remdamasi čia pateikta informacija Komisija pasiūlys Stokholmo programos įgyvendinimo veiksmų planą, kad būtų galima tiksliai nustatyti veiksmus, kurių reikia imtis, ir tvarkaraštį, kurio reikia laikytis 2010–2014 m.

PRIEDAS. Prioritetinės gairės

Puoselėti piliečių teises. Teisių Europa

Pagrindinės teisės

Siekdama papildyti savo pagrindinių teisių apsaugos sistemą, Europos Sąjunga turi prisijungti prie Europos žmogaus teisių konvencijos.

Remdamasi Komisijos paskelbta ataskaita, ES nuspręs, kaip prisidėti prie dalijimosi totalitarinių nusikaltimų atminimu.

Laisvas judėjimas

Būtina veiksmingai įgyvendinti Direktyvą 2004/38/EB dėl asmenų teisės laisvai judėti. Komisija prisidės prie jos įgyvendinimo paskelbdama gaires ir kontroliuos jos taikymą.

Bus sukurta sistema, kuria naudodamiesi piliečiai galėtų paprastai ir nemokamai gauti civilinės būklės aktus. Kalbant apie ilgalaikę perspektyvą, ES turės siekti civilinės būklės aktų tarpusavio pripažinimo.

Pagarba įvairovei

Europos Sąjunga turi nustatyti bendrą metodą, kuriuo remiantis būtų galima geriau sutelkti esamas finansines ir teisines priemones kovojant su diskriminacija, rasizmu, ksenofobija ir homofobija.

Pažeidžiamų asmenų apsauga

Reikės sukurti plačių užmojų Europos vaiko teisių strategiją. Reikia sustiprinti ES veiksmus teikiant apsaugą pažeidžiamiems asmenims, smurtą patiriančioms moterims ir nesavarankiškiems asmenims.

Duomenų apsauga

ES turi sukurti išsamią asmens duomenų apsaugos sistemą, kuri apimtų visas ES kompetencijos sritis. Reikia apsvarstyti galimybę sukurti privatumo nepažeidžiančių technologijų, produktų ir paslaugų Europos sertifikavimo tvarką. Įgyvendinant duomenų apsaugą reikalingas platus tarptautinis bendradarbiavimas. Europos Sąjunga turi prisidėti prie tarptautinių standartų šioje srityje kūrimo ir palaikymo.

Dalyvavimas demokratiniame gyvenime

Rengdamasi 2014 m. Europos Parlamento rinkimams ES imsis naujoviškų priemonių piliečių dalyvavimui skatinti.

Konsulinė apsauga

Reikia sukurti stipresnę konsulinės apsaugos koordinavimo ir bendradarbiavimo šioje srityje sistemą.

Palengvinti piliečių gyvenimą. Teisės ir teisingumo Europa

Tarpusavio pripažinimo principas išlieka kertinis Europos teisminės erdvės kūrimo akmuo.

Kalbant apie civilinę teisę, reikia panaikinti civilinėse ir komercinėse bylose taikomą egzekvatūros procedūrą, o tarpusavio pripažinimo principas turi būti pradėtas taikyti tose srityse, kur dar netaikomas.

Baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo principas turi būti ir toliau taikomas visais proceso etapais.

Tarpusavio pripažinimo principas taip pat turi būti taikomas nukentėjusiųjų ir liudytojų apsaugos priemonėms ir teisių atėmimo srityje.

Siekiant sustiprinti teisminių sistemų tarpusavio pasitikėjimą, kuriant bendras priemones reikia stiprinti ir remti teisinių profesijų atstovų mokymus. Specialistai turi daugiau keistis informacija, ypač naudodamiesi teisingumo forumu ir įvairiais tinklais, kurių veikla turės būti labiau koordinuota.

Plečiant tarpusavio pripažinimo principo taikymą, reikės atlikti išsamią Europos Sąjungos teisingumo politikos įgyvendinimo analizę. ES taip pat turės remti valstybių narių pastangas gerinti savo teismines sistemas.

Europos Sąjunga turi nustatyti bendrus nacionalinių teisės aktų ypač sunkių ir paprastai tarpvalstybinio pobūdžio nusikaltimų srityje derinimo reikalavimus. Be to, kai bus reikalinga, ES turės taikyti baudžiamąją teisę siekdama užtikrinti veiksmingą savo politikos įgyvendinimą laikantis Europos Bendrijų Teisingumo Teismo praktikos.

Civilinės teisės srityje teisės aktai turės būti derinami, ypač tai, kas susiję su minimaliais kai kurių civilinio proceso aspektų reikalavimais arba globos teise.

Palengvinti teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą. Europos Sąjunga turės stengtis sustiprinti esamas teisminės pagalbos priemones, sutelkti elektronines priemones (e. teisingumą) ir ypač stengtis suteikti piliečiams daugiau galimybių teismuose naudotis vertimais raštu ir žodžiu. Taip pat reikės supaprastinti aktų ir dokumentų legalizavimo formalumus. Reikės pagerinti nuo pažeidimų nukentėjusių asmenų apsaugą, ypač tarptautinėse bylose.

Reikia sutelkti teisines priemones siekiant remti ekonominę veiklą. Turės būti pagerintas teismo sprendimų vykdymas, pirmiausia sukuriant Europos banko sąskaitos arešto procedūrą. Teikiant būsimuosius teisės aktų pasiūlymus bus galima naudotis darbais, kuriais siekiama sukurti bendrą sutarčių teisės sistemą, galės būti sukurti sutarčių pavyzdžiai. Turės būti tęsiamas draudimo sutarčių ir bendrovių teisės srityse taikytinos teisės derinimas. Be to, kai reikės, ES galės numatyti taikyti baudžiamąją teisę, siekdama nubausti už piktnaudžiavimą finansų srityje.

Saugi Europa

Europos Sąjunga ir valstybės narės sieks sustiprinti saugumo specialistų mokymą, pirmiausia sukurdamos pritaikytas mainų programas („Erasmus“ tipo).

ES turi sukurti Europos informacijos modelį, kurio tikslas – sustiprinti ES strateginės analizės ir operatyvinio bendradarbiavimo gebėjimus.

Europos Sąjunga turi kurti sąveikias, suderintas ir poreikius atitinkančias informacijos sistemas.

Vidaus saugumo strategijos prioritetų įgyvendinimas turi būti paremtas mokslinių tyrimų ir plėtros veikla, siekiant skatinti optimaliausią moderniausių technologijų panaudojimą.

Šių pastangų įgyvendinimui skatinti būtų galima sukurti vidaus saugumo fondą.

Reikia sutelkti visas teisines ir veiklos priemones, kad nusikaltėliai negalėtų naudotis sienų neturinčia erdve. Reikės pagerinti operatyvinį policijos bendradarbiavimą, palengvinant policijos darbą už nacionalinių sienų ir sukuriant policijos bei muitinių bendradarbiavimo centro modelį.

Europolas turi atlikti svarbiausią vaidmenį koordinuojant specialistų veiklą, vykstant jų informacijos mainams ir mokymams.

Siekiant saugumo Europos Sąjungoje, reikia sustiprinti policijos bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis, ypač artimiausiomis kaimynėmis.

ES turės sukurti visapusišką Europos įrodymų gavimo sistemą.

Reikia veiksmingai naudoti ir papildyti keitimosi nuosprendžių registrų informacija sistemą (plačiau naudoti ir įtraukti informaciją apie trečiųjų šalių piliečius).

ES turi nustatyti minimalių baudžiamojo proceso garantijų teisinį pagrindą ir remti bandomuosius projektus įkalinimo alternatyvų srityje.

Europos Sąjunga turi sukurti integruoto sienų valdymo sistemą, kad būtų pagerintas asmenų, atvykstančių į ES, judėjimas, kartu užtikrinant ES teritorijos saugumą ir kovą su neteisėta imigracija. Sienos perėjimo punktuose reikia vykdyti nuoseklią kontrolę, kuri apimtų visų tipų kontrolę („one stop shop“). Reikia stiprinti FRONTEX atliekamą koordinavimo vaidmenį, plėsti jo operatyvinius gebėjimus ir derinti jo veiklą su Europos prieglobsčio paramos biuro veikla. Pamažu turės būti pradėta taikyti EUROSUR.

Turi pradėti veikti informacinės sistemos (SIS II, VIS). Reikės sukurti elektroninio atvykimo ir išvykimo registravimo sistemą, taip pat keleivių registravimo programą. Turės būti apsvarstyta galimybė sukurti išankstinio leidimo sistemą.

Europos Sąjunga turi sukurti Europos Šengeno vizą. Bus sukurti bendri vizų išdavimo centrai trečiosiose šalyse, o vėliau – bendra konsulinė įstaiga. Ir toliau bus sudaromi vizų išdavimo tvarkos supaprastinimo susitarimai, kartu nuolat peržiūrint valstybių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašą. Europos vizų sistema palaipsniui turės pradėti priklausyti nuo asmens rizikos vertinimo, o ne nuo rizikos, susijusios su pilietybe.

ES turi įgyvendinti Europos kovos su organizuotu nusikalstamumu politiką, pagrįstą optimaliu visų turimų priemonių sutelkimu. Pirmiausia bus kovojama su penkių rūšių didžiausiais nusikaltimais.

Europos Sąjunga turi kovoti su prekyba žmonėmis: veiksmingiau kovoti su žmonių kontrabandos tinklais, gerindama informacijos rinkimo ir strateginės analizės veiklą, sukurdama tinkamą įrodymų rinkimo mechanizmą ir teikdama didesnę pagalbą nukentėjusiesiems.

ES turi kovoti su vaikų seksualiniu išnaudojimu ir vaikų pornografija, pirmiausia skatindama keitimąsi informacija apie teistus asmenis. Taip pat reikės glaudžiai bendradarbiauti su privačiuoju sektoriumi, kad būtų galima aptikti ir uždrausti pedofilinio turinio svetaines arba užblokuoti prieigą prie jų. Europos Sąjunga turi nustatyti aiškesnes elektroniniams nusikaltimams taikomas taisykles ir, siekdama veiksmingiau kovoti su šiuo reiškiniu, Europole sukurti Europos pranešimų apie pažeidimus platformą.

Europos Sąjunga turi apriboti globalizuotos ekonomikos organizuotam nusikalstamumui teikiamas galimybes, ypač kilus finansų sistemos pažeidžiamumą didinančiai krizei, sustiprindama kovos su ekonominiais nusikaltimais veiklą. Ji turi išplėtoti nusikaltimų tyrimų ir finansinės analizės gebėjimus, greičiau nustatyti piktnaudžiavimo rinka atvejus, pagerinti nusikalstamu būdu įgyto turto konfiskavimo ir arešto operatyvinę sistemą, kovoti su korupcija ir sukurti atgrasomą kovos su padirbinėjimu mechanizmą.

ES turi toliau įgyvendinti ir plėsti kovos su narkotikais strategiją, kuria skatinamas visapusiškas ir suderintas požiūris, pagrįstas pasiūlos ir paklausos mažinimu tuo pat metu. Reikės pagerinti bendradarbiavimą su kai kuriais pasaulio regionais, visapusiškai įtraukti pilietinę visuomenę ir pagerinti tiriamąją šios srities veiklą.

ES turi kontroliuoti terorizmo grėsmę, veiksmingai kovodama su teroristų radikalėjimu, vis didėjančiu interneto naudojimu terorizmo tikslams ir terorizmo finansavimu.

Europos Sąjunga turi sustiprinti civilinės saugos mechanizmą, kad galėtų padėti valstybėms narėms ir papildyti jų veiksmus, ypač rizikos analizės ir reagavimo gebėjimų srityje.

ES turi stiprinti terorizmo rizikos kontrolės priemones. Pirmiausia reikia išplėsti ir įgyvendinti Bendrijos ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugos programą, sukurti Europos strategiją, skirtą kovoti su ChBRB (cheminių, biologinių, radiologinių ir branduolinių) medžiagų keliama grėsme ir taikyti sprogmenų veiksmų planą.

Skatinti labiau integruotą visuomenę. Imigracijos ir prieglobsčio srityje atsakinga ir solidari Europa

Europos Sąjunga turi skatinti dinamišką ir solidarią imigracijos politiką.

Ji turi visapusiškai taikyti ir išplėsti bendrą požiūrį, kuriuo remiantis galimas suderintas migracijos srautų valdymas bendradarbiaujant su trečiosiomis šalimis. Migracijos klausimai yra neatsiejama Europos Sąjungos išorės politikos dalis.

ES turi viešinti teigiamą migracijos poveikį kilmės šalių vystymuisi.

Europos Sąjunga turi nustatyti bendrą sistemą – lanksčią migrantų priėmimo sistemą, kuri suteiktų galimybes prisitaikyti prie didėjančio judumo ir nacionalinių darbo rinkų poreikių.

Siekdama padidinti teisėtos imigracijos visiems teikiamą naudą, ES turi priimti imigracijos kodeksą ir bendras taisykles, kad galėtų veiksmingai valdyti šeimų susijungimą ir remti valstybių narių pastangas integracijos srityje, įgyvendindama bendrą koordinavimo mechanizmą.

Veiksmingesnis neteisėtos imigracijos valdymas yra neatsiejama bendros teisėtos imigracijos politikos kūrimo dalis. Europos Sąjunga turi kovoti su neteisėtu darbu ir tęsti veiksmingą

imigrantų išsiuntimo ir grąžinimo politiką, visapusiškai panaudodama turimas priemones. ES turi skatinti savanorišką grįžimą ir ypatingą dėmesį skirti nelydimiems nepilnamečiams. Ji turi tapti tikra bendra ir solidaria apsaugos erdve, kur būtų taikoma bendra prieglobsčio procedūra ir vienodas tarptautinės apsaugos statusas.

ES turi užtikrinti atsakomybės už pabėgėlių priėmimą ir integraciją dalijimosi sistemą, sukurdama savanorišką pabėgėlių paskirstymo tarp valstybių narių mechanizmą ir bendrai nagrinėdama prieglobsčio prašymus. Reikia užtikrinti griežtą teisės *acquis* kontrolę ir teisingą jo taikymą, nes tai yra pasitikėjimo bendra Europos prieglobsčio sistema ir valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo garantija. Kalbant apie ilgalaikę perspektyvą, priimtų sprendimų suteikti apsaugos statusą tarpusavio pripažinimo principas prisidės prie apsaugos perkėlimo iš vienos valstybės narės į kitą įgyvendinimo.

ES turi sustiprinti praktinį bendradarbiavimą, suteikdama Europos prieglobsčio paramos biurui jo pajėgumams vystyti reikalingus išteklius.

Turi būti tęsiama su trečiosiomis šalimis, į kurias plūsta dideli pabėgėlių srautai, solidari prieglobsčio politika. Europos Sąjunga turės išlėsti regioninės apsaugos programas ir dėti daugiau pastangų pabėgėlių perkėlimo srityje.